

Missä soditaan suomalaisilla aseilla?

Suomen asevienti ja sotateollisuus 1998–2007

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Asevienti 1998–2008	9
3. Suomalainen sotateollisuus	35
4. Vientilainsäädäntö	61
5. Suositukset	78
Liitteet	80

Kirjoittajat

Suomen asevientä ja sotateollisuus -selvityksen on kirjoittanut YTM **Jarmo Pykälä**. Hän on vapaa toimittaja ja opiskellut Tromssan yliopiston Rauhantutkimuskeskuksessa.

Saatto vai taistelu -artikkelin on kirjoittanut **Eeva Simola**. Hän on koulutukseltaan M.A. ja tutkiva toimittaja, joka vetää FinnWatch-tietotoimistoa (www.finnwatch.org). Hänelle kuuluu erityinen kiitos tekstin kommentoinnista ja tuesta.

Rypäleaset ovat epätarkkoja -artikkelin on kirjoittanut **Eekku Aromaa**. Koulutukseltaan hän on YTM ja toimii Sadankomitean pääsihteerinä.

Ulkoasu ja taitto Simo Hellsten

Suomen Sadankomitea ry.

Painopaikka Kirjapaino Auranen Oy
Forssa 2009

ISBN 978-951-9372-36-5 (nid.)
978-951-9372-37-2 (pdf)

”Suomi on korostanut sitä, että kehityspoliittisia vaikutuksia on itse kehitysyhteistyön lisäksi myös monilla muilla politiikan lohkoilla, kuten kauppapolitiikalla”.

Paavo Väyrynen, ulkomaankauppa- ja kehitysministeri (2007)¹

1. Johdanto

Kansainvälisen kaupan uskotaan poistavan köyhyyttä, lisäävään maiden välistä yhteydenpitoa ja edistävän rauhaa. Suomi ja EU pyrkivät ottamaan tämän huomioon lisäämällä kauppasopimuksiin ympäristöä, yhteiskuntaa ja ihmisoikeuksia edistäviä ehtoja. Entä mitä tapahtuu, kun kauppatavarana ovat aseet?

Suomen asevientä kasvaa

Suomesta vietiin sotatarvikkeita yhteensä 375 miljoonan euron arvosta vuosina 1998–2007. Rahallisessa arvossa mitattuna merkittävien tuoteryhmä oli panssaroidut ajoneuvot. Muita tärkeitä sotavientituotteita olivat tarkkuuskiväärit, ase- ja johtamisjärjestelmät sekä suojavarusteet kemiallisten ja biologisten aseiden varalle. Sotaviennistä noin 60 prosenttia tuli Ruotsista ja Puolasta. Lähi-idän merkitys sotaviennissä kasvoi voimakkaasti Egyptin ja Saudi-Arabian vetäminä.

Suomesta vietiin 1,1 miljoonaa sisäasiainministeriön vientiluvan alaista siviiliasetta vuosina 1998–2007. Niistä suurin osa oli metsätusaseita, mutta lisäksi vietiin myös pistooleita. Kaikista aseista noin 40 prosenttia vietiin Yhdysvaltoihin. Tämä on ongelmallista maan

väkivaltatilastojen valossa, kuten myös asekauppa korkeiden väkivaltatilastojen maihin Etelä-Afrikkaan ja Brasiliaan.

Suomesta vietiin lähes miljardi siviiliaseisiin tarkoitettua patruunaa vuosina 2000–2007. Kaikkein vakavimpana on pidettävä patruunavientiä Kiinaan, Intiaan, Kolumbiaan ja Peruun.

Asekauppa osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa

Julkisuudessa asevientä näyttäytyy teknologisenä kysymyksenä siitä, millaisia aseita maa tarvitsee, mutta ennen kaikkea se on osa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Aseita ostetaan poliittisilta liittolaisilta tai niiltä, joiden kanssa ulkosuhteita halutaan lämmittää. Myyjän kannalta kyse on valtion turvallisuuspolitiikasta, jossa määritellään kenelle sensitiivistä aseteknologiaa voi myydä. Asekauppaa voi pitää ulkopolitiittisten suhteiden kuumemittarina. Usein sitä seuraa maiden välinen siviilitavaroiden kauppa ja muu yhteistyö.

Viimeksi Suomen asevientä ja ulkopolitiikan linjaukset nousivat julkisuuteen, kun puolustusministeri Jyri Häkämies ei suoralta kädeltä kieltänyt rynnäkkökiväärien vientiä Afganistaniin². Hieman myöhemmin hän ehdotti sotilaallisen kriisinhallinnan sisällyttämistä kehitys yhteistyöhön. Suomessa olisi syytä käydä perusteellista keskustelua siitä, onko moraalisesti oikein ja maailman rauhanomaista kehitystä edistävää myydä aseita konfliktialueille, sotaa käyviin maihin, kehitysmaille tai ei-demokraattisille ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyville valtioille? Voiko Suomi edes samanaikaisesti ylläpitää asekauppaa ja väittää kansainvälisillä foorumeilla edistävänsä ihmisoikeuksia ja rauhaa?

Selvitys kyseenalaistaa Suomen kehitys yhteistyö- ja ihmisoikeuspolitiikan johdonmukaisuuden suhteessa asevientipolitiikkaan. Poliittisena lähtökohtana on ollut, että asekauppa sallitaan, koska se edistää suomalaista (ase)teollisuutta. Aseteollisuuden menestyksellä uskotaan olevan suora merkitys maamme huoltovarmuudelle, vaikka näin ei ole

läheskään kaikkien ase- ja sotatarvikkeita kauppaavien yritysten kohdalla. Usein asekauppa palvelee vain yrityksen etuja.

Asekaupan seuraukset

Asekauppa ei ole koskaan vailla seurauksia. Pelkästään Jokela ja Kauhajoki osoittivat millaista tuhoa käsiaseilla voi saada aikaan. Tutkimuksen mukaan Suomessa tapettiin pienaseilla* yhteensä 1 167 ihmistä vuosina 1960–1997; heistä 24 oli poliiseja³.

Maailmanlaajuisesti pienaseet ovat joka päivä osallisina yli 1 300 ihmisen kuolemaan. Vuosittain pienaseilla tapetaan 500 000 ihmistä. Pelkästään Ruandan kansanmurhasta pienaseet olivat merkittävässä osassa 800 000 ihmisen surmaamisessa. Pienaseita on perustellusti kutsuttu aikamme todellisiksi joukkotuhoaseiksi⁴.

Asekauppa vaikuttaa suoraan maailman turvallisuustilanteeseen sillä ilman aseita ei sotia aloiteta eikä jatketa. Aseiden käyttöikä on pitkä ja moni maailman laitton ase on aluksi myyty laillisesti länsimaissa. Kansainvälinen pienaseiden vastainen verkosto (IANSA) arvioi laittomien asemarkkinoiden arvoksi 2–10 miljardia dollaria⁵. Epäsuorasti asekauppaan käytetyt rahat ovat aina pois jostakin muusta. Kehitysmaissa se näkyy usein elintärkeiden asioiden, kuten ruuan ja terveydenhuollon puutteina.

Tietoa yhteiskunnallisen keskustelun tueksi

Patrian ja Stena Metallin lahjustutkinnat ovat nostaneet esille kysymyksen suomalaisen aseiteollisuuden toimintavoista. Patrian entisen sotilasneuvonantajan mukaan yhtiön toimitusjohtaja oli Egyptin tykki-kauppojen yhteydessä ”puolustellut lahjusten käyttöä ja sanonut, ettei

* SAWL: Small arms and light weapons; pienaseet

kauppaa synny ilman niitä”⁶. Korruptiotutkimuksista tunnetun Transparency Internationalin mukaan aseteollisuus on kaikkein korruptoituneinta kansainvälistä liiketoimintaa⁷. Samalla se on yksi kaikkein vähiten tutkittuja teollisuudenaloja.

Suomessa asekaupan julkinen valvonta on ollut kansalaisjärjestöjen ja sen yksittäisten jäsenten panoksen varassa. Viimeinen laaja asevientiraportti julkaistiin Rauhanliitto – YK-yhdistyksen toimesta vuonna 1984⁸. Sen jälkeen merkittävin tutkimus on ollut Jouko Hurun liseniaattitutkimus (1993⁹), jossa hän selvitti vuosien 1950–1990 historiallista asevientä ja siihen vaikuttanutta ulkopoliittikkaa. Unto Vesan toimittamassa artikkelikokoelmassa on käsitelty aseviennin kansainvälisiä vaikutuksia (1979¹⁰). Puolustusmenojen näkökulmasta sotateollisuutta on tutkittu Bergmanin ja Harleen toimittamassa teoksessa (1980¹¹) sekä Joenniemen ja Harleen kirjassa (1978¹²).

Tämän selvityksen tavoitteena on vastata Suomen osalta kysymykseen kenen aseilla maailmassa soditaan? Kuinka merkittävää on suomalainen asevientä, sekä minne ja mitä viedään? Kuinka paljon aseviennissä otetaan huomioon Suomen kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikan linjaukset?

Aluksi tarkastellaan Suomen vuosien 1998–2007 toteutunutta asevientä ja nostetaan esille joitakin ongelmallisia tapauksia. Mahdollisten väärinkäytösten selvittäminen edellyttää yksittäisten kauppojen tarkempaa tutkimista, mihin tämän tutkimuksen resurssien puitteissa ei ole ollut mahdollista ryhtyä. Toiseksi luodaan yleiskatsaus sotateollisuuteen ja siinä meneillään oleviin keskeisiin muutoksiin. Erittäin tärkeää on huomata armeijan ja sotateollisuuden toimivan entistä enemmän yhteistyössä Pohjoismaiden, EU:n ja Naton tasolla. Näitä muutoksia tulee peilata siihen, millaisia haasteita ne asettavat ”anti-sodille” eli rauhantutkimukselta ja rauhanliikkeelta vaadittavalle tietämykselle ja toimintatavoille. Lopuksi esitellään aseviennin lupa-prosessi, kotimainen lainsäädäntö ja keskeisimmät kansainväliset ase-

kauppaa säätelevät sopimukset. Armeijan hankinnat eivät sisällyneet tämän selvityksen toimeksiannon piiriin, mutta niiden selvittämiseksi näyttää olevan suuri tarve.

On hyvä huomata, että armeijan oma tiedotustoiminta on osa puolustuspolitiikkaa, jonka yhtenä tavoitteena ”on puolustusvoimille suojelemaan yleisen mielipiteen takaaminen” (13, 142–144). Sotilaallisiin kysymyksiin liittyvä tieto on usein salaista, joskus jopa perusteetta. On tärkeää, että ulkopuoliset organisaatiot tuottavat asekauppaa ja puolustuspolitiikkaa käsittelevää kriittistä tutkimusta. Tiedolla on demokraattisessa yhteiskunnassa keskeinen merkitys ja ilman sitä kansalaiset ja kansalaisyhteiskunta eivät kykene osallistumaan sekä vaikuttamaan aktiivisesti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

- 1 Kehityspoliittinen ohjelma 2007 - Valtioneuvoston periaatepäätös. Ulkoasiainministeriö.
- 2 Suomen Kuvalehti 29/2007 (20.7.2008)
- 3 Taipale Ilkka, Puro Arttu ja Vessari Hannu (2001). Small Arms in Finland. Finnish country report. International Medical Conference on Small Arms, Helsinki 28.-30.11.2001.
- 4 Maailman pienaseet (2008). Rauhankirjallisuuden edistämisseura ry. Julkaisijat: Itämerikeskussäätiö, Lääkärin sosiaalinen vastuu ry, Suomen Rauhanliitto-YK-yhdistys ry.
- 5 Small Arms Fact Sheet (12/2002). IANSA, International Action Network on Small Arms.
- 6 Neuvonantaja syyttää Patriaa kyseenalaisista kauppatavoista (1.3.2007) Jyri Raivio, Helsingin Sanomat <URL: <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Neuvonantaja+syytt%C3%A4%C3%A4+Patria+kyseenalaisista+kauppatavoista/1135236337138>>

- 7 Corruption in the defence sector (17.7.2006). Transparency International <URL: http://www.transparency.org/news_room/in_focus/2006/defence_sector#impact>
- 8 Huru Jouko, Joenniemi Pertti, Kosonen Arto, Rytövuori Helena (1984) Suomen asevienti. Suomen Rauhanliitto ja YK-Yhdistys.
- 9 Huru Jouko (1993) Aseviennistä ja ulkopoliitikasta. Tutkielma aseviennistä ja sen ulkopoliittisuuden aiheuttamista rajoitteista asevientipoliitiikkaan. Lisensiaattitutkimus, politiikan tutkimuksen laitos, Tampereen yliopisto.
- 10 Unto Vesa toim. (1979) Asekauppa ja Kehitys. Rauhankirjallisuuden Edistämisseura ry.
- 11 Bergman Turo ja Harle Vilho toim. (1980) Sotatarvike tuotannon vaihtoehdot. Rauhankirjallisuuden Edistämisseura.
- 12 Harle Vilho ja Joenniemi Pertti (1978) ”Valkoinen kirja”. Rauhankirjallisuuden Edistämisseura ry.
- 13 Harle Vilho ja Joenniemi Pertti (1978) ”Valkoinen kirja”

2. Asevienti 1998–2008

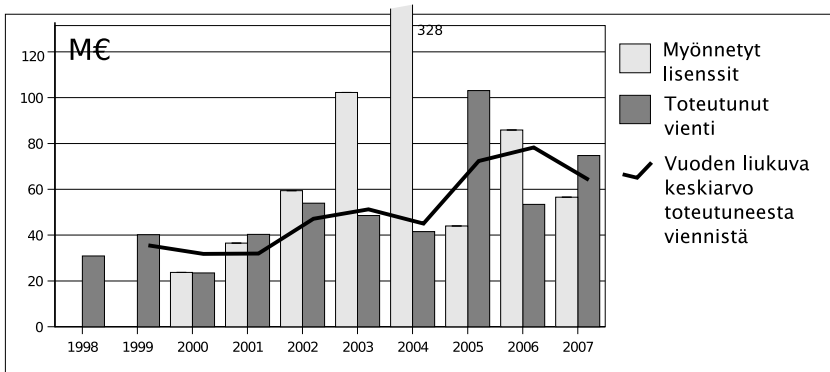
2.1 Sotavienti kasvaa

Suomen sota-asemyynti* on kasvanut vuodesta 1998 noin 40 prosenttia vuoteen 2007 mennessä. Sotatarvikkeita vietiin** yhteensä 375 miljoonan euron arvosta. Keskimääräinen vienti oli vuositasolla 50 miljoonaa euroa. Viennin arvo ylitti ensimmäisen kerran sadan miljoonan euron rajan vuonna 2005 (103,8 M€). Kaikkein vähäisintä vienti oli vuonna 2000 (23,48 M€).

Tarkasteluaikajaksolla myönnettiin yhteensä 1 114 vientilupaa. Niiden yhteisarvo oli noin 750 miljoonaa euroa. Myönnetyt vientiluvat kertovat hallituksen vientilupapolitiikan linjauksista, kun toteutunut vienti kertoo siitä, kuinka sotateollisuus on onnistunut kauppaneuvotteluissaan.

* Lainsäädännössä asevienti jaetaan puolustustarvike- ja siviiliasevientiin. Tässä selvityksessä asevienti tarkoittaa molempia ja sota-asevienti puolustustarvikkeita.

** Siirroilla tarkoitetaan EU:n sisämarkkinakauppaa ja viennillä kaikkea Suomen rajat ylittävää tavaraliikennettä.



Kuvio 1: Sota-aseviennin luvat ja toteutunut vienti 1998–2007

Kuviossa näkyvä ero myönnettyjen vientilupien ja toteutuneen viennin välillä selittyy kahdella tekijällä. Ensimmäinen myönnetty lisenssi tarkoittaa yritysten hakeneen vientilupia ja saaneen niitä. Se ei kuitenkaan tarkoita kauppajen aina toteutuvan. Tästä johtuen esimerkiksi vuonna 2004 myönnettiin vientilupia yli 328 miljoonan euron arvosta ja saman vuoden toteutunut myynti oli 41 miljoonaa euroa. Tässä yhteydessä on myös syytä huomata yksittäisten sotatuotteiden hintojen olevan jopa useita miljoonia euroa, minkä takia euromääräiset tilastot erot nousevat helposti suuriksi. Sotatuotteet on mitattu tässä selvityksessä euroissa, koska se on parhaiten ymmärretty ja tilastollisesti käytetyin yksikkö. Vientiä on mahdollista mitata myös kappalemäärien, kilogrammojen tai tuotteiden tuhovoiman perusteella.

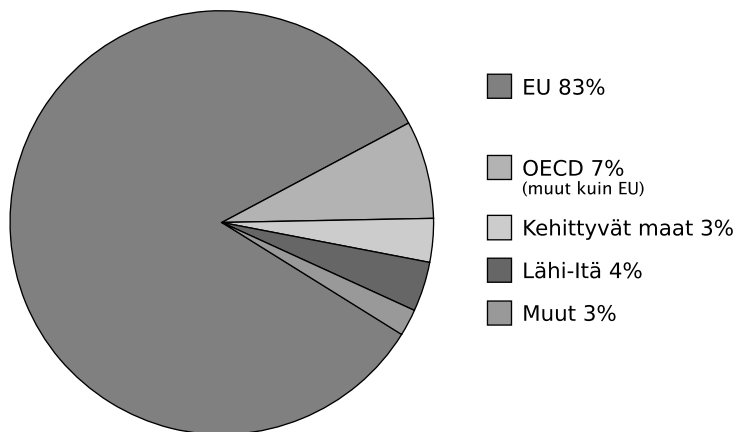
Toiseksi ero selittyy vientilupien voimassaololla. Vientilupa voi olla voimassa useita vuosia, mistä johtuen myönnetty lupa ja vienti näkyvät tilastossa eri vuosien kohdalla. Usein armeijat neuvottelevat useita vuosia kalustohankinnoista ja hankintabudjettien käsittely parlamentissa tai muissa asianosaisissa viranomaisissa voi kestää vuosia. Esimerkiksi vuonna 2005 lupia myönnettiin vain 44 miljoonan euron

arvosta vaikka toteutunutta vientiä oli tänä vuonna 103 miljoonan arvosta. Tämä johtuu siitä, että vuonna 2004 myönnettyjen vientilupien kaupat toteutuivat vasta seuraavana vuonna.

Euroissa mitattuna merkittävin sotavientituote oli panssaroidut ajoneuvot ja niiden osat. Puolustusministeriön tuoteluokittaisen¹⁴ tilaston perusteella vuosien 2003–2005 viennistä noin 67 prosenttia tuli panssaroitujen ajoneuvojen viennistä. Verrattaessa puolustusministeriön ilmoittamaa vientiä pidemmältä ajanjaksolta saatavissa oleviin tullitilastoihin selviää, että panssaroitujen ajoneuvojen vienti selitti vuositasolla 35–65 prosenttia koko sotatarvikeviennistä. Panssaroitujen ajoneuvojen jälkeen vietiin eniten ammuksia ja ampumatarvikkeita (8,2 %), panssareita ja komposiittisuoja (5,9 %), kemiallisia ja biologisia aseita vastaan tarkoitettuja suoja-aineita (4,7 %) sekä lentokoneita, UAV-lentokoneita* ja niiden osia (4,5 %). Luotien jälkeen kappalemäärän perusteella yksi eniten vietyjä tuotteita olivat M-95 suojanaamarit.

Minne sitten sotatarvikkeita vietiin? Valtaosa meni Euroopan unionin alueelle ja toisiksi eniten EU:n ulkopuolisiin OECD-maihin. EU:n sisällä kasvavia vientialueita olivat Natoon liittyneet uudet EU-maat. Kolmanneksi merkittävin asevientialue oli Lähi-itä, josta Egypti mukaan lukien tuli 6,3 prosenttia kaikesta sotaviennistä. Sotatarvikevientiä Lähi-itään on pidettävä huolestuttavana alueella olleiden ja käynnissä olevien konfliktien perusteella. Suomi on poliittisesti sitoutunut noudattamaan EU:n aseviennin käytäntöä, jonka neljäs kriteerin mukaan vientilupia myönnettäessä tulee ottaa huomioon alueellinen rauha, turvallisuus ja vakaus. Sen kuinka hyvin hallitus ottaa tämän vientilupapolitiikassaan huomioon, voi jokainen arvioida Lähi-idän kasvavien vientilukujen ja alueella käynnissä olevien konfliktien perusteella. EU:n aseviennin käytäntöä ja Suomen vientilupaprosessia käsitellään tarkemmin luvussa neljä.

* UAV: Unmanned Aerial Vehicle; miehittämätön lentokone

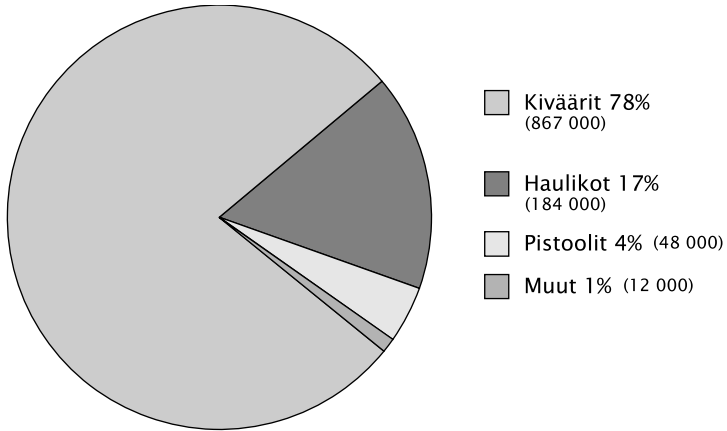


Kuvio 2: Suomen sota-asevienti alueittain 2001–2007

OECD:n virallisen kehitysavunsaajamaihien (ODA)¹⁵ vietiin 3,6 prosenttia sota-aseviennistä. Siitä kehittyvien maiden osuus oli 3,4 prosenttia ja köyhimpien kehitysmaiden 0,2 prosenttia. Vain kahteen köyhään kehitysmaahan oli kaupallista vientiä. Muutoin köyhimpiin kehitysmaihiin vietiin sotatarvikkeita vain rauhanturvaoperaatioihin tai YK:n alajärjestöjen käyttöön.

Siviiliasevienti

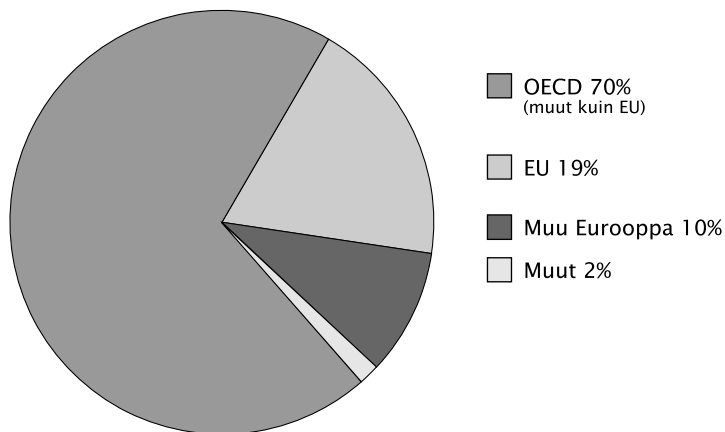
Suomesta vietiin vuosina 1998–2007 yhteensä 1 111 439 sisäasianministeriön vientiluvan alaista siviiliasetta. Aseista vajaat 80 prosenttia oli kivääreitä ja pienoiskivääreitä (867 402 asetta). Haulikoita oli 17 prosenttia, pistooleita 4 prosenttia ja muita aseita prosentti. Lukuihin sisältyy pieniä määriä aseiden huoltovientejä, palautuksia tehtaille tai esittelyvientejä asemessuille.



Kuvio 3: Siviiliaseviennin jakautuminen asetyypeittäin

Kaupallinen siviiliasevientä on pysytellyt vuodesta 1998 lähtien keskimääräisesti samalla tasolla. Asetyypeittäin tarkasteltuna on kiväärien vienti kaksinkertaistunut, kun haulikoiden vienti on pudonnut 90 prosenttia ja pistoolien vienti noin 80 prosenttia.

Merkittävin osa viennin laskusta ajoittui vuoteen 2004. Siihen on voinut vaikuttaa ainakin kaksi tekijää. Ensimmäinen Sakon asetehdas myytiin Nokialta ja Metsolta italialaiselle Berettalle 2000-luvun vaihteessa. Sakossa on voinut tämän jälkeen tapahtua tuotannon uudelleen järjestelyjä, mikä on luonnollisesti vaikuttanut vientiin. Toiseksi vuonna 2004 Euroopan unioniin liittyi entisiä Itä-Euroopan maita, joihin vietyjen aseiden keskimääräinen vuositaso vienti laski hieman yli 30 prosenttia heti liittymisen jälkeen. Tässä selvityksessä ei kyetty varmistamaan tälle syytä. Voi kuitenkin olla, että EU:hun tulonsa jälkeen nämä maat ovat alkaneet ostamaan aseita muualta tai sitten niissä voinut tulla EU:n aseviennin käytännönsäntö on vaikuttanut maiden kautta tapahtuneeseen jälleenyntiin.



Kuvio 4: Siviiliasevienti alueittain

Suomen siviiliaseviennistä 40 prosenttia (441 645 asetta) meni Yhdysvaltoihin. Suomalaiset metsästyskiväärit ovat siellä suosittuja: Sakon Tikka-kivääri on valittu Yhdysvaltain kiväärijärjestön (NRA) toimesta Vuoden aseeksi vuosina 2003 ja 2007. Vienti on ollut merkittävää myös Unkariin (18 413 asetta), Puolaan (17 217) ja Tšekkiin (14 539). Yleisesti ottaen EU:n sisäkauppa on vähentynyt ja vienti OECD-maihin kasvanut.

Patruunavienti

Sisäasianministeriön alainen patruunavienti oli yhteensä 910,61 miljoonaa patruunaa vuosina 2000–2007.* Keskimääräinen vuosivienti oli 113,83 miljoonaa patruunaa. Vienti oli nousevaa mentäessä vuoteen 2004, jonka jälkeen tapahtui pieni notkahdus, kunnes vienti taas vuonna 2006 kääntyi nousuun.

* Aiempien vuosien tilastoja ei ollut käytettävissä. Ei sisällä haulikonpatruunoita.

Alue	Miljoonaa patruunaa			Yhteensä	
	Pistoolin	Kiväärin	Pienois- kiväärin		
EU	42	74	202	318	35%
OECD	144	189	154	487	54%
Kehittyvät maat	3	6	11	20	2%
Lähi-itä	2	2	2	6	1%
Muut	21	35	23	79	9%
Yhteensä	211	306	393	910	100%
	23%	34%	43%	100%	

Taulukko 1: Patruunoiden kappalemääräinen vienti tyypeittäin ja alueittain 2000–2007

Patruunatyypin mukaan tarkasteluna eniten vietiin pienoiskiväärin tai -pistoolien patruunoita (alle 22 kaliiberia). Seuraavaksi eniten vietiin kiväärien patruunoita ja kolmanneksi eniten pistoolien patruunoita. Suurin osa kaikista patruunoista vietiin EU- ja OECD-maihin, mutta esimerkiksi kehittyviin maihin vietiin lähes 20 miljoonaa patruunaa.

Patruunavienti osoittautui tässä selvityksessä kaikkein ongelmallisimmaksi. Ensinnäkin siviilipatruunoita voi käyttää usein siviili- tai sotilasaseissa, ja siviiliaseilla sekä -patruunoilla voidaan myös sotia. Tämän takia ne on yleensä rinnastettu asevientikielloissa puolustus- tarvikkeisiin tai niiden vienti on erikseen kielletty. Tästä ja Suomen, YK:n asettaman, Etelä-Afrikan asevientikiellon rikkomisesta on tarkempi selostus luvussa 4.3.

Toiseksi sisäasiainministeriössä pyydetyt tilastotiedot jouduttiin kasaamaan käsin. Tämä osoittaa, ettei ainakaan julkista raportointia ole tehty aiemmin. Kaikkia tietoja ei aluksi annettu selvityksen tekijän käyttöön. Siviiliaseet ja patruunat kuuluvat valtioneuvoston asettami-

en asevientiä säätelevien ulko- ja turvallisuuspoliittisten suuntaviivojen alaisuuteen. Tämän linjan toteutumisen arvioimiseksi patruunatietojen julkisuus on ensiarvoisen tärkeää. Saatujen tietojen perusteella selvisi patruunavientiä olevan sellaisiin maihin, joissa oli meneillään sisäisiä aseellisia konflikteja.

Luoteja Jakartan teurastajalle?

Oy Sako Ab vei 10 miljoonaa rynnäkkökiväärin patruunaa Fabrique Nationale de Herstalille Belgiaan vuonna 1976. Siellä patruunoihin lyötiin belgialainen leima ja ne kuljetettiin edelleen Indonesiaan. Hakiessaan vientilupaa Sako oli sähköellä tiedotanut puolustusministeriötä patruunoiden leimaamisesta uudelleen sekä niiden todellisesta määränpäästä. Ulkoasianministeriön ulko- ja turvallisuuspoliittisessa lausunnossa kuitenkin todettiin, ettei heillä ollut huomauttamista ”sähköessä esitettyihin rynnäkkökiväärien patruunoiden vientiin nähden”. Tiedot käyivät ilmi Jouko Hurun lisensiaattitutkimuksesta (16, 219).

Kenraali Suharto tunnettiin Jakartan teurastajana hänen surmattuaan valtaannousunsa jälkeisenä vuonna 500 000 – 1 000 000 ihmistä. Hän hyökkäsi Itä-Timoriin vuonna 1975 ja Acehin maakuntaan vuotta myöhemmin – samana vuonna, kuin suomalaiset rynnäkkökiväärin patruunat vietiin Indonesiaan. Itä-Timorissa surmattiin arviolta 200 000 ja Acehin maakunnassa 130 000 ihmistä¹⁷. Suomalaisten patruunoiden osuutta näissä konflikteissa ei ole selvitetty. Siinä missä Suomi on voinut tukea Indonesian sotia, on se tehnyt jotain myös konfliktin lopettamiseksi. Presidentti Martti Ahtisaaren välityksellä allekirjoitettiin Acehin sodan lopettanut rauhansopimus Helsingissä elokuussa 2005.

”Thaimaan apulaispääministeri Charavat Charnvirakul pyysi illalla armeijaa auttamaan mellakoiden hillitsemisessä. Apulaispääministeri vakuutti kuitenkin, että voimankäyttö mielenosoittajia vastaan ei tule kysymykseen”.

Etelä-Suomen Sanomat (26.11.2008)

2.2 Sota-asevienti: ”Aseita köyhille, Suomesta”

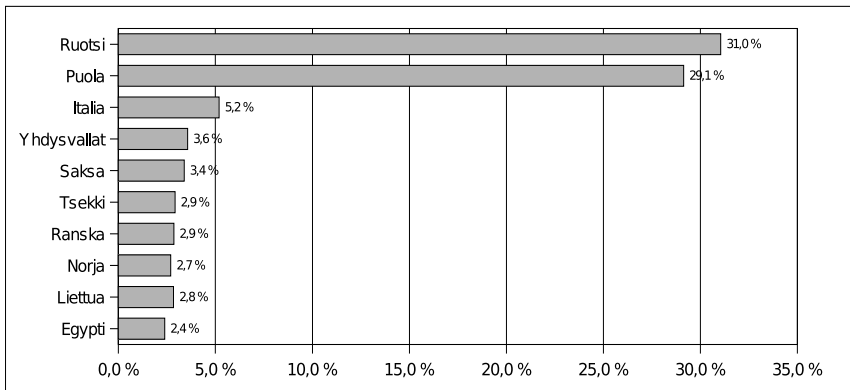
Suomen sotavientiä hallitsivat Ruotsi ja Puola. Niiden osuus oli yhteensä 60 prosenttia kaikesta viennistä. Tullitilastojen mukaan Ruotsiin vietiin vuosina 2002–2004 yhteensä 69,3 miljoonan euron arvosta panssaroitujen taisteluajoneuvojen osia. Se vastasi 54 prosenttia kaikesta Ruotsiin viedyistä sotatarvikkeista. Puolan suurta osuutta selittää myös Patrian AMV pyöräajoneuvokaupat. Puolaan vietiin vuosina 2004–2008 114,6 miljoonalla eurolla panssaroituja ajoneuvoja tai niiden osia. Se vastasi noin 95 prosenttia kaikista Puolaan viedyistä sotatarvikkeista. Suomen kymmenestä suurimmasta sota-asevientimaasta ainoastaan kolme oli EU:n ulkopuolisia maita: Norja, Yhdysvallat ja Egypti. Kattava maakohtainen luettelo sotaviennistä on liitteenä yksi (liite 1).

Egypti on ollut Suomen kehitys yhteistyön kumppanimaa vuosina 1977–2007. Samaan aikaan, kun kumppanuuden kuuden viimeisen vuoden aikana Suomen Egyptille antama koko virallinen kehitysapu oli 26,63 miljoonaa euroa¹⁸ myytiin maahan sota-aseita 9,92 miljoonalla eurolla. Egyptiin myydyistä sota-aseista osa oli Patrian tykkejä. Keskusrikospoliisin odotetaan saavan Patrian tykkikauppoja koskeva lahjustutkinta valmiiksi keväällä 2009. Egyptin tapaus on nostattanut

hallituksen asevientipolitiikkaa kritisoivia mielipiteitä jopa talouslehdissä. Kolumnisti Pekka Lähteenmäki vaati *Talouselämä*-lehdessä Patrian valtio-omistajaa miettimään ”kuinka eettistä on myydä tykkejä Egyptiin ja kranaatinheittimillä varustettuja panssariajoneuvoja Arabimaihin sekä entisen Jugoslavian alueelle?”¹⁹.

Ulkoasiainministeriön mukaan vientilupaa kehitysmaihin arvioidaan sotakaupan taloudellisella arvolla suhteessa maan puolustukseen ja yleiseen sosioekonomiseen tilanteeseen. Tämä kriteeri on esitetty myös EU:n aseviennin käytäntesäännössä. Se millaisiin mittareihin Suomi tätä käytännössä arvioi, ei selvinnyt tämän yksityiskohtaisemmin. Etiopian tapaus kertoo kuitenkin tästä jotain.

Etiopian puolustuksellinen tilanne on se, että maa on osallistunut Somalian sisällussotaan ja sillä on Eritrean kanssa rajakiistoja, joiden on pelätty voivan leimahtaa sodaksi. Ulkoasiainministeriössä ollaan tästä aivan varmasti tietoisia, koska Suomella on ollut alueella YK:n UNMEE rauhanturvaoperaatioissa sotilastarkkailijoita valvomassa tulitaukoa jo vuodesta 2000 lähtien. EU:n aseviennin käytäntesäännön kolmas kriteeri kieltää aseviennin aseellisissa konfliktissa olevaan



Kuvio 5: TOP-10 sota-asevientimaat 2001–2007

maahan. YK:n ja EU:n asettamat asevientikiellot eivät sentään enää olleet voimassa²⁰. Etiopian sosioekonomista tilannetta voidaan mitata lapsikuolleisuudella: se oli 86,9 per tuhatta syntynyttä lasta kohden. Vertailun vuoksi lapsikuolleisuus oli Suomessa 3,7²¹. Suomi antoi Etiopialle kehitysapua 3,97 miljoonalla eurolla samana vuonna, kun salli sotatarvikkeiden viennin 23 430 eurolla.

Neljänneksi suurin vientimaamme oli Yhdysvallat. Yhdysvaltojen vuonna 2003 aloittama Irakin sota on nostattanut esille kysymyksen siitä, miksi hallitus on sallinut sotaviennin maahan. On myös selvittämättä onko Suomesta vietyjä aseita käytetty Irakissa tai onko niitä myyty eteenpäin? Tuoreen amerikkalaisen tutkimuksen mukaan Yhdysvaltojen vuoden 2007 asekaupan 25 suurimmasta kehitysmaa-asiakkaasta 17 rikkoi jopa Yhdysvaltojen hallituksen omien määritelmien mukaan ihmisoikeuksia²².

Ulkoasiainministeriön virallisen selityksen mukaan sotaviennin Yhdysvaltoihin on voitu sallia, koska maa kuuluu ns. ykkösryhmän maihin*. Näihin maihin saa valtioneuvoston suuntaviivojen mukaan viedä vapaasti sotatarvikkeita. Ulkoministeriö olisi halutessaan voinut muuttaa Yhdysvaltojen maaluokitusta, mutta poliittisista syistä näin ei kuitenkaan ole tehty. Aseviennin kieltäminen kun olisi saattanut heikentää Suomen ja Yhdysvaltojen suhteita sekä vaikeuttaa Suomen aikeita ostaa Yhdysvalloista Hornetteihin uusia maaohjuksia.

Kuka vie mitäkin ja kenelle?

Puolustusministeriön julkaisemista vientiraporteista ei selviä kuka on vienyt mitäkin ja kenelle. Näiden tietojen selvittäminen on ensiarvoisen tärkeää mahdollisten ongelmatapausten ja väärinkäytösten

* EU ja ETA-alueen maat, Australia, Japani, Kanada, Uusi-Seelanti, Yhdysvallat ja Sveitsi

paljastamiseksi. Vientiraporteissa viennit on eritelty ainoastaan maan ja tuoteluokan mukaan, mistä Suomea on kansainvälisesti kritisoitu. Puutteista huolimatta Suomen raportointi on hoidettu hyvin ja kiitosta on saatu siitä, että vientiraportit julkaistaan Internetissä. Lisäksi raportit annetaan tarkimman mahdollisen alatuoteluokan mukaan.

Jotta viennistä saisi raportteja kattavamman ja yksityiskohtaisemman kuvan on tässä yhteydessä analysoitu vuoden 2007 vienti. Tiedot on kerätty puolustusministeriön arkistoista saaduista vientiluvista (n=250). Suurin osa luvista oli kaupallisia vientilupia ja pieni osa oli myönnetty väliaikaiseen maastavientiin. Tällaisia lupia ovat olleet viennit huoltoon, esittelyviennit messuille ja asiakkaille sekä erilainen kalustonvuokraus armeijoille. Esimerkiksi Patrian AMV-pöyräajoneuvoja vietiin esittelyyn muun muassa Turkin, Saudi-Arabian, Thaimaan, Libyan, Algerian, Omanin ja Makedonian armeijoille. Patria vei myös tykkien mittauslaitteita tuote-esittelyyn muun muassa Intian ja Turkin armeijoille. Ulkoasianministeriön mukaan esittelylupa ei automaattisesti takaa lupaa kaupalliseen vientiin. Toisaalta se myös tarkoittaa, ettei kaupalliselle viennille nähdä olevan estettä. Näytevienti voi liittyä myös valmistuslisenssin siirtämiseen.

Viisi kappalemääräisesti eniten vientilupia saanutta yritystä olivat Nammo Lapua, Scott & Healt Safety, Patria, Eurengo Vihtavuori, Robotics ja Sako. Eniten vientilupia (48 kpl) sai Nammo Lapua. On huomattava, että vientilupia arvioidaan tässä vain kappalemäärien perusteella, koska yksittäisestä luvasta ei käy ilmi kaupan rahallinen arvo. Samoin on vaikeaa yhdistää yksittäinen vientilupa vientiraporttien antamiin tietoihin.

Nammo Lapua on norjalaisen Nammo AS:n tytäryritys, jonka omistavat tasaosuuksin Patria ja Norjan valtio. Yhdellä luvalla Nammo vei 640 painekäsikranaattia samaan konserniin kuuluvalle yhdysvaltalaiselle Talley Defence Systemsille ja toisella luvalla Turkin armeijalle 144 000 panssaria lävistävää sekä miljoona tavanomaista patruunaa.

Turkin armeija on ollut konfliktissa PKK:n sissien kanssa ja se hyökkäsi patruunoiden vientivuonna sissejä vastaan myös Pohjois-Irakissa. Suomen sota-asevientipolitiikan peruslinjana ollut arvioida riskejä tuotteen käyttämisestä ”välittömästi ihmisiä vastaan” (23, 171). Tämä periaate on kirjattu valtioneuvoston suuntaviivoihin ja se löytyy myös EU:n aseviennin käytännestä. Kuinka suureksi Suomen viranomaiset arvioivat tämän riskin salliessaan patruunaviennin Turkin armeijalle: käytettiinkö suomalaisia luoteja taisteluissa PKK:ta vastaan?

Toiseksi eniten vientilupia (28 kpl) sai Scott Health & Safety Oy. Se vei muun muassa 138 000 kappaletta M-110 ja M-95 suojanaamareita emoyhtiölleen Yhdysvaltoihin ja toisella luvalla 500 kappaletta M-95 juomapulloja Kiinaan. Kiinan tapaukseen palataan siviilipatruunoiden viennin yhteydessä luvussa 2.3. Kolmanneksi eniten lupia sai Sako. Sen vientiluvat (15 kpl) koostuivat pääasiassa 2 966 tarkkuuskiväärin (TGR22- tai TGR-42) vienneistä. Niitä vietiin poliisivoimille, erilaisille valtioiden turvallisuusjoukoille ja armeijoille. Sakolle myönnettiin lupa viedä Jordanian armeijalle 400 tarkkuuskivääriä ja 350 tarkkuuskivääriä se vie sinne brittiläisen välittäjän kautta.

Yksi keskeinen viennin arviointikriteeri on jälleenmyyntiriskin arviointi. Sitä arvioidaan muun muassa ostajan ja ostomaan perusteella. EU-maat antavat säännöllisesti toisilleen tietoa mahdollisesti epäluotettavista ja riskialttiista ostajista. Aina edes viranomaisostaja ei aina ole tae jälleenmyyntiriskittömästä kaupasta. Esimerkiksi Belgia salli P90-konepistoolien viennin Jordanian armeijan erikoisjoukoille vuonna 1998. Kaksi päivää sen jälkeen, kun aseet olivat saapuneet Jordaniaan, ne kuljetettiin Sveitsiin. Sieltä ne vietiin Hollantiin ja muutettiin puoliautomaattisiksi aseiksi. Noin puolet niistä myytiin Sveitsissä asuville yksityisasiakkaille. Osa aseista toimitettiin belgialaisille ja suomalaisille asekauppiaille. Sen jälkeen niitä on takavarikoitu eri puolilta Eurooppaa huume- ja asosalakuljettajien hallusta.²⁴

”Ihmisoikeudet ovat yksi Suomen ulko-, turvallisuus- ja kehityspolitiikan painopistealueista ja niitä edistetään johdonmukaisesti. (...) Naisten oikeuksien edistämisellä on tärkeä merkitys kehittyvien maiden hyvinvoinnille ja demokratisoitumiselle”.

Valtioneuvoston periaatepäätös, kehityspoliittinen ohjelma 2007

Vientiluvista kolme hyväksyttiin valtioneuvostossa. Periaatteena on, että merkittävät yli miljoonan euron arvoiset vientiluvat päätetään valtioneuvoston istunnossa. Ensimmäinen lupa koski ohjuskomponenttitoimituksia Israeliin. Tätä kauppaa on käsitelty luvussa alinhan- kintaa Israelin aseellisuudelle. Toinen oli Sisu Auto Oy:n vientilupa 26 maastokuorma-autolle Liettuaan. Kolmas Patrialle lupa viedä 130 kontillista T-72 ja T-55 panssarivaunujen osia Tsekkiin. Ei ole tiedossa olivatko nämä Patrian viemät panssarivaunut peräisin siitä 300 vau- nun erästä, jotka Suomi osti ”romumetallin hinnalla” entisen Itä-Sak- san jäämistöstä 1990-luvulla. Joulukuun 2008 alussa A-Studio selvitti, että Stena Metallin Oy on polttoleikannut romumetallina osan näistä panssarivaunuista Jyväskylässä. Poliisi odottaa saavansa Stena Metal- lin panssarivaunujen romuttamista koskevan kaupan lahjustutkinnan valmiiksi vuoden 2009 alkupuolella.

Ei-demokraattisten hallitusten pönkittämistä

Suomen ulkopolitiikan yksi keskeisimpiä osa-alueita on ihmisoikeuksi- en ja erityisesti naisten aseman edistäminen. Valtioneuvoston periaate- päätöksen mukaan tätä edistetään johdonmukaisesti - paitsi myymällä aseita ihmisoikeuksia rikkoville hallituksille. Paras esimerkki tästä ris- tiriidasta on asekauppamme Saudi-Arabiaan. Naisten asema on maassa

yksi maailman heikoimpia, puolueet ja kansalaisjärjestöt ovat kiellettyjä, siirtotyöläisiin kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset ovat yleisiä ja maa käyttää kuolemanrangaistusta. Suomi myi Saudi-Arabiaan sotatarvikkeita 4,7 miljoonalla eurolla vuosina 2000–2007. Puolustusministeriö teki yhdessä sotateollisuuden kauppavaltuuskunnan kanssa maahan asekaupan vienninedistämismatkan vain pari vuotta sitten. Otettiinko Saudi-Arabian kanssa käydyissä kauppaneuvotteluissa ja sopimuksissa huomioon ihmisoikeudet ja naisten oikeudet? Valtioneuvoston puolustustarvikkeiden viennin suuntaviivojen mukaan vientilupia myönnettäessä tulee ottaa huomioon vastaanottajamaan ”ihmisoikeustilanteen eritelty arvio”.

Patria yrittää saada Saudi-Arabian ja muiden Persianlahden maiden kanssa aikaan muun muassa AMV pyöräajoneuvokauppoja. Patrian kanssa kranaatinheittämiä valmistavan Patria Hägglunds Oy:n omistaa brittiläinen BAE Systems, joka on erittäin aktiivinen Saudi-Arabiassa. Iso-Britannia myi maahan 70 EuroFighter -hävittäjää 9,8 miljardilla dollarilla. Britannian viranomaiset ovat tutkineet BAE Systemsiä epäilytynä näihin kaappoihin liittyvästä korruptiosta²⁵.

Suomen viranomaisten mukaan joillekin tuotteille voidaan myöntää vientilupia toisia tuotteita helpommin. Tämä johtuu siitä, että sotatarvikkeissa on laadullisia eroja muun muassa niiden tappavuudessa. Luultavasti juuri tästä syystä puolustusministeriö myönsi Mastsystem Int'l Oy:lle luvan viedä 11 teleskooppimastoa Etiopian armeijalle²⁶. On aivan totta, että toiset sotatarvikkeet ovat toisia tappavampia, mutta laadullisista eroista ei suoraan seuraa niiden vähäisempi haitallisuus sodankäynnissä. Esimerkiksi Etiopiaan viedyt mastot voivat olla osa tykistön asejärjestelmää, jolloin niitä pitää tarkastella osana sodankäynnin kokonaisuutta ja armeijan toimintakykyä. Itseasiassa mastot vietiinkin ensiksi asejärjestelmiä valmistavalle slovakialaiselle CSBC Ltd:lle.

Toiseksi loppukäyttäjä voi käyttää sotatarviketta johonkin muuhun tarkoitukseen kuin se on alun perin tarkoitettu. Entä, jos Etiopian tykistö ampuu kansainvälisen humanitaarisen lainsäädännön vastaisesti jotakin rajakylää? Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta laadullisista eroista, vähäisemmästä mekaanisesta tappokyvystä tai pienemmästä tuhovoimasta ei siis suoraan seuraa tiettyjen sotatarvikkeiden vähäisempi merkitys ja sitä kautta vapaampi kauppa.

Tässä selvityksessä vietyjen tuotteiden välille ei ole tehty eroa kolmesta syystä. Ensinnäkin sota-asevientiä ei ole kaikkina vuosina tilastoitu maa- ja tuotekohtaisesti. EU:n yhteiseen sotatarviketuotelistaan (EU Military List*) perustuva luokittelu ei aina myöskään kerro lukijalle mistä nimenomaisesta tuotteesta on kysymys ja mikä on sen käyttötarkoitus tai sotilaallinen merkitys. Niiltä vuosilta kuin tuotekohtaisia tilastoja on olemassa, voi niihin tutustua puolustusministeriön Internet-sivuilla**.

Toiseksi sotilaallinen voimankäyttö vahvistaa aina osapuolten uskoa väkivaltaan ja luo pohjaa uusille konflikteille, minkä takia kaikenlaisen sotatarvikeviennin estäminen on ainoa keino rakentaa kestävää rauhaa. Sotatarvikevienti myös pitkittää konflikteja. Tämä periaate tunnustetaan EU:n aseviennin käytännesäännön kolmannessa kriteerissä: ”jäsenmaat eivät salli vientiä jos se edistää tai pitkittää aseellista konfliktia tai pahentaa olemassa olevia jännitteitä kohdemaassa”***.

Kolmanneksi, liittyen edelliseen, YK:n peruskirjasta johdetun kansainvälisen lainsäädännöllisen periaatteen mukaan kaikenlainen sotatarvikevienti tukee ja ylläpitää kohdemaan hallitusta sekä sen repressii-

* EU Common Military List 10.3.2008 <URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:098:0001:0032:EN:PDF>>

** <http://www.defmin.fi/index.phtml?s=148>

*** Käännös kirjoittajan

vistä vallankäyttöä. YK:n Turvallisuusneuvosto käytti tätä perusteena esimerkiksi asettaessaan asevientikiellon Etelä-Afrikkaan vuonna 1977²⁷. Tästä näkökulmasta Suomen asevientä ei-demokraattisiin ja ihmisoikeuksia rikkoviin maihin on vaikea ymmärtää; varsinkin, kun Suomi haluaa esiintyä kansainvälisillä foorumeilla ihmisoikeuksien edistäjänä.

Alihankintaa Israelin aseteollisuudelle

Suomesta on toimitettu ohjusten osia²⁸ Israelin armeijan omistamalle asetehtaalle ainakin 3,5 miljoonalla eurolla²⁹. Insta DefSec Oy on toimitannut lämpökameroita ja hakupään runkoja Israelissa koottaviin kolmannen sukupolven EuroSpike panssarintorjuntaohjuksiin. Puolustusministeriön mukaan osat on asennettu Puolan, Ison-Britannian ja Espanjan armeijoille toimitettaviin ohjuksiin.

Insta DefSecin ohjuskomponenttitoimituksissa tuotteiden vastaanottajana on ollut israelilainen Rafael Advanced Defence Systems. Rafael oli Israelin puolustusministeriön suorassa omistuksessa vuoteen 2002 asti, jonka jälkeen se yhtiöitettiin, mutta säilyi edelleen puolustusministeriön omistuksessa. Rafaelin on osallistunut Israelin ydinaseohjelman kehittelyyn sekä asentanut ydinkärkiä valmistamiinsa ohjuksiin^{30, 31}. Israel testasi osana ydinaseohjelmaansa uutta pitkän kantaman Jericho-III -ohjusta Palmachimin lentotukikohdassa tammikuussa 2008⁽³²⁾. Instan kaupoilla on ollut hallituksen suora hyväksyntä.

Israelilaisen aseteollisuuden kanssa komponenttitoimituksia tai osia tekivät myös Patria Vehicles Oy (kranaattikonekiväärin tuotetestit Elbit Systemsillä³³) ja Mastsystem Int'l Oy. Mastsystem vei teleskooppimastoja Israelilaiselle Avitan Electronicsille, joka vientiluvan mukaan toimittaa mastot myöhemmin Ison-Britannian armeijalle³⁴. Vain pari kuukautta aiemmin Mastsystems oli hakenut teleskooppimastoille

vientilupaa suoraan israelilaiselle yritykselle, mutta puolustusministeriö eväsi tämän hakemuksen³⁵.

Suomi tuki Israelin aseteollisuutta myös aseostoin. Armeija on ostanut israelilaiselta EFI Telecomilta tällä vuosituhannella ainakin 21 miljoonan euron arvosta elektroniikkaa ja verkohallintaratkaisuja. Armeija on hankkinut myös SNT Atlas EuroSpike- ohjuksia saksalaiselta EuroSpikelta. Rafaelin omistaa siitä hollantilaisen holding-yhtiönsä kautta 20 prosenttia ja asejätti Rheinmetall Defence Electronicsin 40 prosenttia. Insta vei 11 lämpökameraa Rheinmetallille eli luultavimmin EuroSpikelle vuonna 2007³⁶. Lämpökamerat tullaan asentamaan Suomen merivoimille toimitettaviin ohjuksiin.

Tiedot selvisivät tutkittaessa tullin tietokantoja. Puolustusministeriön vientiraporteissa viennit Israeliin oli tilastoitu loppukäyttäjämaiden mukaan. Tullitietojen mukaan Suomesta on myös viety panssaroituja ajoneuvoja tai niiden osia³⁷ Syyriaan vuonna 2001 (110 000 €) sekä Kambodžaan vuonna 2000 (641 500 €). Näitäkään vientejä ei löydy puolustusministeriön vientiraporteista. Tulli ei halunnut ottaa kantaa näihin vienteihin, vaan kehotti kääntymään puolustustarvikkeiden viennistä vastaamaan viranomaisen eli puolustusministeriön puoleen. Vientien sisältöä ja vastaanottajaa ei kyetty tämän tutkimuksen resurs-sien puitteissa selvittämään.

Aseviennin valvonnan perustaminen tullin tietokantoihin on ongelmallista. Ensinnäkin yritys voi pyynnöstä saada tulliluokkaan salauksen. Esimerkiksi Patria voisi pyytää ns. paljousalauksen tulliluokkaan panssaroidut ajoneuvot (CN 8710), jolloin tullitilastoista näkyisi vain viennin kokonaisarvo, mutta ei yksittäisiä maita ja niiden euromääräisiä osuuksia. Toiseksi tulliluokka on tarkoitettu tuotteen verotusta

varten, eikä se kerro tuotteen käyttätarkoitusta. Edellä mainittuihin tulliluokkiin voisi myös kuulua siviilikäyttöön tarkoitettuja tuotteita.

Torni-logoja maailmalle: armeijan käytettyjen aseiden kauppa

Yritysten lisäksi myös armeija käy sotatuotekauppaa. Kaksi merivoimien Helsinki-luokan ohjusvenettä myytiin Kroatian merivoimille lokakuussa 2008. Patria toimi kaupassa välittäjänä. Se sopi kouluttavansa veneiden kroatialaisen miehistön ja tavoitteli veneiden huoltosopimusta.³⁸ Olisi mielenkiintoista tietää, mikä on Patrian asema armeijan ”hovihankkijana”.

Vain muutama päivä Kroatian kaupan jälkeen armeija myi 20 kappaletta XA-360-kuljetuspanssarivaunujen Kongsberg Protector asejärjestelmiä Patrialle, joka välitti ne Sloveniaan. Patria sitoutui toimittamaan armeijalle uudet vastaavat aseet. Patria myös vuokrasi samassa yhteydessä armeijalta 20 kuljetuspanssarivaunua seitsemäksi kuukaudeksi. Myös panssarivaunut vietiin Sloveniaan.³⁹

Armeijan käytetyn kaluston myynnistä vastaa maavoimien materiaalilaitos Tampereella. Syksyllä 2008 järjestetyssä tarjouskilpailussa myynnissä oli kuorma-lavoittain pistimiä, ilmatorjuntatykkien varaosia, deaktivoitua sotamateriaalia, hylsyjä, kypäriä ja maastopukuja.⁴⁰ Vientilupatietojen mukaan esimerkiksi eräs yksityishenkilö vei Yhdysvaltoihin 50 000 kappaletta M-61 suojanaamareita vuonna 2007. Tuotteiden vienti on sallittu ainoastaan keräily- ja näyttelytarkoituksiin, joten kappalemäärän perusteella Yhdysvalloissa täytyy olla melko suuri joukko innokkaita M-61 suojanaamarien keräilijöitä.

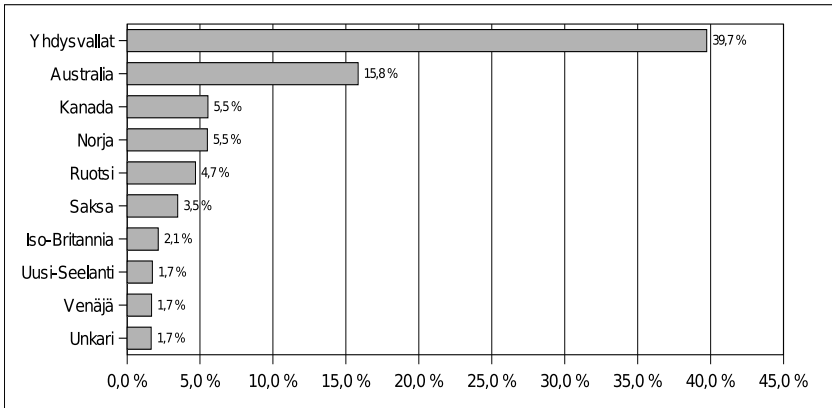
”Sotien aikana ostetut, valtioiden asevarastoista varastetut ja laillisen kaupan piiristä laittomaan kauppaan päätyneet aseet heikentävät turvallisuutta ja haittaavat sotien jälkeistä jälleenrakennustyötä. Laittomalla asekaupalla on myös yhteyksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen, terrorismiin sekä huume- ja ihmiskauppaan.”

Ulkoasianministeriön pienasekampanjan tiedote 2008

2.3 Siviiliasevienti: Miljoona asetta ja miljardi patruunaa

Pienasekysymykset, niiden laitton kauppa ja hallitsemattoman leviämisen ehkäiseminen olivat Suomen Etyj-puheenjohtajuuskauden (2008) keskeinen tavoite. Ulkoasiainministeriön Internet-sivuilla oli mahdollista pelata ”Aseet pois pelistä – toimi rauhan puolesta” -peliä. Kuinka hyvin julkilausuttu pienasepolitiikka on omaksuttu Suomen siviiliaseviennissä?

Kampanjaa edeltäneenä vuonna Suomesta vietiin laillisen kaupan piirissä 94 013 siviiliasetta. Suomen koko siviiliasevienti vuosina 1998–2007 oli 1 111 439 asetta. Perinteisinä metsästysmaina pidetyt Norja, Ruotsi ja Kanada ovat aseviennin kärjessä. Esimerkiksi Kanadan 61 583 aseviennistä lähes kaikki olivat kivääreitä ja vain vajaa prosentti haulikoita. Maa- ja asetyypikohtainen siviiliasevientitilasto löytyy liitteestä (liite 2).



Kuvio 6: TOP-10 Siviiliasevientimaat 1998–2007

Arvioitaessa siviiliaseviennin vaikutuksia on huomattava, että osa aseista jatkaa elinkaartaan laittomana asekauppana. Toki myös laillisia aseita voidaan käyttää väärin. Esimerkiksi Suomessa surmattiin vuosina 1960–1997 pienaseilla 1 167 ihmistä. Tämän takia on kyseenalaista myydä siviiliaseita ylipäänsä maihin, joissa on korkeat väkivaltatilastot. Näin on siviiliasevientimme ykkösmaassa Yhdysvalloissa. Kiväärien lisäksi sinne vietiin yli 5 000 pistoolia. Mietittäessä siviiliaseiden lopullista käyttöä on syytä muistaa, että sisäasiainministeriön mukaan Suomessa ei valmisteta urheiluaseita harrastuskäyttöön. Asekaupassa vastuun siirtäminen aseostajalle on aseiden väkivaltaisen käyttötarkoituksen ja yrityksen yhteiskuntavastuun ohittamista. Asekauppaan voisi ulottaa muilta kuluttajamarkkinoilta lainattavan elinkaariajattelun, jossa tuottajalla olisi tuotteistaan huomattavasti nykyistä laajempi vastuu.

”Suomi painottaa kehityspoliitikassaan aiempaa vahvemmin ilmasto- ja ympäristökysymyksiä, kriisien ennaltaehkäisyä sekä rauhanprosessien tukemista”.

Suomen hallitusohjelma (2007)⁴¹

Patruunavienti: asevientikieltoja ja sotaa käyviä maita

Pääministeri Matti Vanhasta kritisoitiin hänen mentyään seuraamaan Kiinassa vuonna 2008 järjestettyjä olympialaisia. Vanhaselta vaadittiin olympialaisten boikotointia Kiinan laajojen ihmisoikeusloukkauksien ja Tiibetin väkivaltaisuuksien takia. Kritiikin takana Suomi on sallinut vuodesta 2000 lähtien lähes viiden miljoonan siviilipatruunan*, yhdeksän pistoolin ja puolustustarvikkeiden viennin Kiinaan. Koko tämän ajan EU:lla on ollut voimassa oleva asevientikielto⁴² Kiinaan. Kielto on luonteeltaan poliittinen eikä juridisesti sitova ja samoin siinä ei ole täsmällisesti määritelty mitä aseilla tarkoitetaan; tykkejä, siviiliaseita vai myös puolustustarvikkeita. Suomi on omassa lainsäädännössään kuitenkin sitoutunut noudattamaan EU:n asevientikieltoja sekä tulli valvomaan sen noudattamista. Nyt olisi syytä selvittää mitä Suomen laissa katsotaan asevientikiellon tarkoittamiksi aseiksi ja onko asevientikieltoa rikottu.

Intia ja Pakistan kävivät sotaa vuonna 1999, jolloin tilanteen pelättiin kehittyvän jopa ydinsodaksi. Sodan jälkeen maiden välit ovat olleet erittäin kireät. Viimeksi ne kiristyivät lokakuussa 2008, kun Intia syytti Pakistania muslimiterroristien tukemisesta näiden räjäytettyä useita

* Pistoolin patruunoita 0,39 milj., kiväärin patruunoita 0,94 milj. ja pienoiskiväärin patruunoita 3,6 milj. kappaletta.

pommeja Assamin osavaltiossa. Valtioiden välisen sodan lisäksi Intia soti kapinallisia vastaan Kashmirissa vuosina 1999–2005. Kashmirin konfliktin aikana Suomi salli 410 000 pistoolin patruunan viennin Intiaan. Kaikkiaan Intiaan on viety vuoden 2000 jälkeen 1,6 miljoonaa patruunaa.

Perussa on ollut hallituksen ja kapinallisten (Loistava Polku ja Tupac Amaru) välisiä yhteenottoja vuodesta 1980 lähtien. Auli Leskisen väitöskirjatutkimuksen⁴³ mukaan maan sisäisessä konfliktissa kuoli vähintään 69 000 ihmistä. Perun hallituksen ja Loistava Polku sisiliikkeen välinen konflikti alkoi uudestaan vuonna 2007. Peru kävi myös rajasodan Ecuadoria vastaan vuonna 1995. Edellisen kerran maat sotivat vuonna 1981, jolloin Suomi antoi viedä Ecuadoriin 20 000 kiloa ruutia (⁴⁴, 222).

Näiden lisäksi presidentti Alberto Fujimorin hallitus syyllistyi ihmisoikeusrikkomuksiin vuosina 1990–2000. Suomalainen oikeuslääkäri Helena Ranta on ollut tutkimassa Perusta löytyneitä joukkohautoja. Samalla ulkoasiainministeriön tuella on koulutettu perulaisia oikeuslääkäreitä Helsingissä. Fujimorin hallintokauden viimeisenä vuotena Suomi vei Peruun 292 000 patruunaa. Sisäasiainministeriö ei ole julkaissut aiempien vuosien vientitilastoja. Maa- ja patruunatyypikohdainen patruunavientitilasto löytyy liitteestä kolme (liite 3).

Aseita huutokaupasta

Valtio järjestää Riihimäellä asehuutokauppoja. Huutokaupoissa myydään pääasiassa vain yksityisten henkilöiden omistamia aseita, joihin heillä ei enää ole voimassa olevaa lupaa. Huutokaupoissa ei myydä rikoksentekovälineinä valtiolle tuomittuja aseita. Sisäasiainministeriön arpajais- ja asehallintoyksikön mukaan vuosina 2004–2007 huuto-

kaupoissa on myyty 3 686 asetta. Niistä aseiden omistajille on tilitetty 406 870 euroa (bruttomyynti 547 960 euroa). Myytyjen aseiden keskihinta oli ilman valtion ottamia kuluja 110 euroa eli myydyt aseet olivat pääasiassa vanhentuneita ja huonokuntoisia.⁴⁵ Valtaosa arpajais- ja asehallintoyksikköön päätyneistä aseista (myös rikoksentekovälineinä tuomitut aseet) on romutettu (n. 18 000 asetta). Pieni osa on päätynyt testausaseiksi tai museoitavaksi poliisin tekniikkakeskukseen, keskusrikospoliisille, sotamuseoon ja metsästysmuseoon.

Sadankomitea on vaatinut asehuutokaupoista luopumista ja Kauha-joen tapahtumien jälkeen sisäministeriö perui pidettäväksi aiotun huutokaupan⁴⁶. Arpajais- ja asehallintoyksikön mukaan asehuutokauppoja tullaan kuitenkin lainsäädännön pakottamina jatkamaan. Asehuutokaupat perustuvat perustuslain takaamaan omaisuudensuojaan. Sadankomitean kanta on, että lainsäädäntöä tulee muuttaa ja asehuutokaupoista on luovuttava. Valtion on lunastettava aseet ja tuhottava ne lopullisesti.

- 14 Päätös puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun asetuksen täytäntöönpanosta, puolustusministeriö (7.3.1997)
- 15 OECD:n virallisen kehitysavunsaajat ODA. <URL: http://www.oecd.org/document/45/0,3343,en_2649_34485_2093101_1_1_1_1,00.html>
- 16 Huru Jouko (1993) Aseviennistä ja ulkopoliitikasta. Tutkielma aseviennistä ja sen ulkopoliittisuuden aiheuttamista rajoitteista asevientipolitiikkaan. Lisensiaattitutkimus, politiikan tutkimuksen laitos, Tampereen yliopisto.

- 17 Myrntinen Henri (29.1.2008) Suharto – Kehityksen isä ja Jakartan teurastaja. Kepa.
- 18 Ulkoasianministeriön tilastopalvelun laskelma (22.12.2008)
- 19 Lähteenmäki Pekka (19.8.2008). Dopingia meidän omassa aseyh-tiössä, Talouselämä.
- 20 YK:n ja EU:n asevientikiellot. SIPRI:n tietokanta <URL: <http://www.sipri.org/contents/armstrad/embargoes.html>>
- 21 YK Tietokanta <URL: <http://data.un.org/>>
- 22 Hartung D. William (2008) Deadly Traffic: China's Arms Trade With The Sudan. New America Foundation.
- 23 Huru Jouko (1993) Aseviennistä ja ulkopoliitikasta.
- 24 <https://www.grip-publications.eu/bdg/g4591.html>
- 25 Calls to reopen Saudi arms probe (11.4.2008). BBC News <URL: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/7341925.stm>
- 26 Vientilupa 858/3210/2007, FI.PLM.19568 (17.10.2007)
- 27 Huru Jouko (1993) Aseviennistä ja ulkopoliitikasta.
- 28 CN 93069010: Pommit, kranaatit, torpedot, miinat, ohjukset, projektiilit ja ampumatarvikkeet sekä niiden osat, sotilaskäyttöä varten, m.k. (paitsi patruunat). Tullin tietopalvelu.
- 29 Ks. esim. vientilupa 44/32102006, FI.PLM.16711 (1.3.2007)
- 30 NBC <URL: http://msnbc.com/news/wld/graphics/strategic_israel_dw.swf>
- 31 The Nonproliferation Review (1995). James Martin Center for Nonproliferation Studies <URL: <http://cns.miis.edu/index.htm>> ja Harold Hough (11/94) Jane's Intelligence Review, sivu 508-511.
- 32 Israel says carries out missile launching test (17.1.2008). Reuters <URL: <http://www.reuters.com/article/worldNews/idUSL175785020080117>>
- 33 Vientilupa 430/3210/2007, FI.PLM.18157 (4.7.2007)
- 34 Vientilupa 800/3210/2007, FI.PLM.19059 (19.9.2007)
- 35 Vientilupa 508/3210/2007, FI.PLM.18270 (12.7.2007)

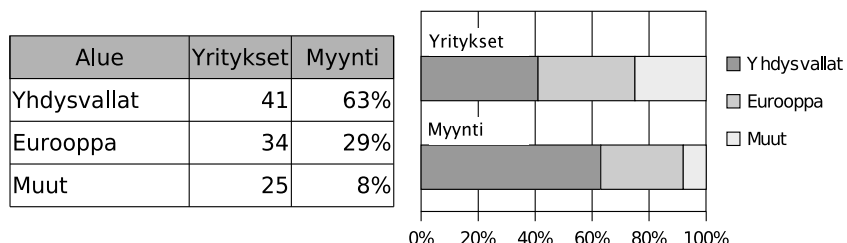
- 36 Vientilupa 1216/3210/2007, FI.PLM.20444 (15.12.2007)
- 37 CN 8710: Panssarivaunut ja muut panssaroidut taisteluajoneuvot, moottoroidut, myös aseistetut, sekä tällaisten ajoneuvojen osat. Tullin tietopalvelu.
- 38 Patria toimitti ohjusveneitä Kroatiaan (14.10.2008). Seppälä Jarmo, Tekniikka ja Talous -lehti. <URL: <http://www.tekniikkatalous.fi/metalli/article147311.ece>>
- 39 Vaihteeksi Puolustusvoimat myy aseita Patrialle (9.10.2008). Seppälä Jarmo, Tekniikka ja Talous -lehti. <URL: <http://www.tekniikkatalous.fi/metalli/article146335.ece>>
- 40 Puolustusvoimat myy paljon vanhoja kypäriä ja hylsyjä (25.9.2008). Seppälä Jarmo, Tekniikka ja Talous -lehti. <URL: <http://www.tekniikkatalous.fi/viihde/vapaa-aika/article140636.ece?s=l&wtm=-26092008>>
- 41 Yhteistyön maailma (28.5.2008). Suomen ulkoasiainhallinnon YK-Strategia. Ulkoasianministeriö. <URL: <http://www.finlandmission.ch/netcomm/ImgLib/28/113/YK-strategia%20210508.pdf>>
- 42 YK:n ja EU:n asevientikiellot. SIPRI:n tietokanta <URL: <http://www.sipri.org/contents/armstrad/embargoes.html>>
- 43 Leskinen, Auli (2006) Ei huomista ilman eilistä – Chilen ihmisoikeuspolitiikan kehitys 1990–2006. Ibero-American Center, yliopistopaino, Helsinki.
- 44 Huru Jouko (1993) Aseviennistä ja ulkopoliitikasta.
- 45 Arpajais- ja asehallintoyksikön ylitarkastajien haastattelu 26.11.2008
- 46 Riihimäen asehuutokauppa perutaan (29.9.2008). Sisäasianministeriön tiedote <URL: <http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/PFBD/BFBB91C9967537E1C22574D30040EA0A>>

3. Suomalainen sotateollisuus

3.1 Patria ja sata muuta

Kylmän sodan jälkeen maailman sotilasmenot ovat nousseet voimakkaasti. Viimeisen kymmenen vuoden (1998 – 2007) aikana ne ovat kasvaneet peräti 45 prosenttia⁴⁷. Yhdysvaltain terrori-iskujen jälkeen sotilasmenojen kasvattaminen on saanut laajan hyväksynnän. Sotilasmenojen kasvattaminen on luvannut sotateollisuudelle ja kansainväliselle asekaupalle parempia aikoja kuin koskaan aiemmin. Maailman sadan suurimman ase-teollisuusyrityksen myynti kasvoi vuonna 2006 viisi prosenttia aina 315 miljardiin dollariin⁴⁸. Pelkästään Yhdysvaltojen valtion asekauppa kasvoi yhdeksän miljardia aina 32 miljardiin dollariin vuonna 2008⁴⁹. Aseiden ja sotatarvikkeiden maailmankaupasta valtaosa oli yhdysvaltalaisten yritysten hallinnassa.

Suomalaisista yrityksistä vain Patria oli maailman sadan suurimman ase-teollisuusyrityksen joukossa. Tukholman Rauhantutkimusinstituutin (SIPRI) tutkimuksen mukaan sijalla 98 olevan Patrian myynti oli 0,2 prosenttia sadan suurimman yhteenlasketusta myynnistä. Suomen valtion kanssa Patrian omistava EADS oli seitsemännellä sijalla. Ohjel-

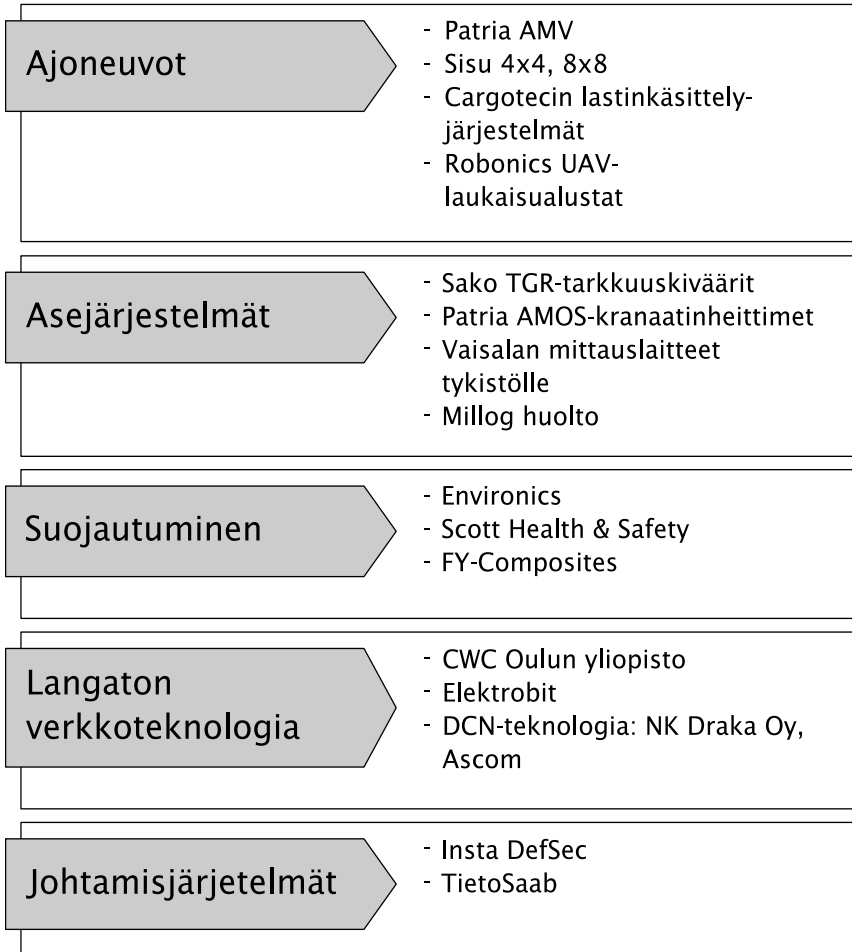


Taulukko 2: Maailman ase-teollisuusyritysten jakaantuminen⁵⁰

mistoja sotilaskäyttöön valmistavan TietoSaabin toinen pääomistaja, ruotsalainen Saab oli sijalla 23⁵¹.

Suomessa toimi vuoden 2008 lopussa noin 80 sotateollisuuden yritystä. Edellisen vientiraportin jälkeen kuvaavaa on ollut 1980- ja 1990-lukujen aikana tapahtuneet tuotantolinjojen muutokset ja yritys-järjestelyt. Tässä mielessä sotateollisuus ei juuri eroa suomalaisesta taloushistoriasta. Sotateollisuuden yritykset edustavat useita toimialoja ja ovat kooltaan muutaman hengen pienyrityksistä aina kansainvälisiin suuryrityksiin. Yksi pk-yrityksistä on EMP-suojattua* elektroniikkaa valmistava Fitelnet. Se työllisti yhdeksän henkeä hieman yli puolen miljoonan euron liikevaihdolla. Suurin yritys on logistiikkalaitteita valmistava Cargotec Oyj, joka työllisti maailmanlaajuisesti 10 276 henkeä hieman yli 3 miljardin euron liikevaihdolla. Cargotecin tuotannosta iso osa on siviilituotantoa, mutta se tekee myös sotilaskäyttöön tarkoitettuja kuormaustureita. Se solmi satojen miljoonien eurojen arvoisen kaupan Yhdysvaltain armeijan kanssa vuonna 2008.

* Ydinaseen tai erityisen elektromagneettisen pulssiaseen (EMP) ja suurtehomikroaaltoaseen (HPM) aiheuttamaa elektroniikan tuhoutumista vastaan tapahtuva suojautuminen



Kuvio 7: Sotateollisuuden ydinliiketoiminta ja toimijat

Cargotecin tavoin lähes kaikki sotateollisuuden yritykset valmistivat siviilituotteita. Siviilituotannon osuus liikevaihdosta vaihtelee suuresti. Esimerkiksi Luvata Porin tuotannosta vain 0,3 prosenttia tuli sotatarviketuotannosta, kun taas Patrialla vastaava luku oli noin 86 prosenttia*. Luotettavaa jatkotutkimusta kaivattaisiin aseiteollisuuden liikevaihdon jakaantumisesta siviili- ja sotateollisuustuotantoon sekä siitä kuinka paljon alan yritysten tuotanto loppujen lopuksi nojaa sotatarviketuotantoon.

Yritysten luokittelu puolustusministeriön käyttämien tuoteluokkien mukaan on vaikeaa, koska yhteen tuoteluokkaan voi kuulua erilaisia tuotteita ja yksi yritys voi valmistaa monia eri tuotteita. Varsinaisia aseita tai räjähteitä valmistavia yrityksiä oli vain noin kymmenen. Selkeämmän kuvan Suomen sotateollisuudesta saa analysoimalla sitä pääteollisuudenalojen klusterien avulla.

Sotateollisuuden kaikkein tärkein tuote oli Patrian panssaroitu AMV-pyöräajoneuvo. AMV-tuotanto on synnyttänyt alihankkijateollisuuden keskittymän Hämeenlinnan ja Tampereen alueelle. Toinen ajoneuvoteollisuuden merkittävä tuote oli Sisun maastokuorma-autot. Ajoneuvoteollisuuteen lasketaan kuuluvaksi myös Robonics, joka on johtava UAV-lentokoneiden laukaisualustojen valmistaja Euroopassa. Yrityksen omistaa maailman 17 suurimpaan aseiteollisuuskonserniin Safraniin kuuluva ranskalainen Sagem Défense Sécurité.

Asejärjestelmissä merkittävin yritys on Amos-kranaatinheitimiä markkinoiva Patria Hägglunds Oy (huom. yrityksellä ei ole omaa tuotantoa). Toinen maailmalla tunnettu suomalaistuote on Vaisalan tykistölle kehittämät säähavainto ja muut mittauslaitteet. Räjähdyksineita ja ammuksia valmistavat Eurengo Vihtavuori, Nammo Lapua ja han-

* Yritysten omia ilmoituksia, Patrian kohdalla luku on annettu ennen konsernin vuonna 2008 tapahtuneita uudelleenjärjestelyjä.

kolainen Forcit. Komponentteja eli osia ammuksiin valmistavat muun muassa jyväsäilykoneiden Komax ja raumalainen Raikka.

Suojalaitteiden valmistajista keskeisin yritys on CBRN*-suojalaitteita, tiedusteluajoneuvoja ja mittareita valmistava Environics. Sen vuoden 2007 liikevaihdosta 37 prosenttia tuli Lähi-idän maista. Persianlahden asekaupan vetäjänä yritys avasi toimiston Arabiemiraatteihin keuhkokuivattuna 2008. Toinen merkittävä toimija oli kansainvälinen Scott Health & Safety. Sillä on kaksi tehdasta Euroopan, Afrikan, Lähi-idän ja Aasian alueella: toinen Isossa-Britanniassa ja toinen Vaasassa. Yrityksen pääasiallinen tuote on M95-suojajanaamarit, joita vietiin vuonna 2007 kymmeniätuhansia kappaleita. Kolmas yritys on puhdistuslaitteita ja suojia valmistava Mavatech. Kaikkien kolmen yrityksen tuotteita myydään myös pelastuslaitoksille ja väestönsuojeluviranomaisille. Lisäksi Exotec ja FY Composites valmistivat panssareita sekä erilaisia komposiittisuoja- ja suojakalvoja muun muassa joukkojenhallintaan.

Langaton verkkoliikennetekniikka on nousemassa yhdeksi kaikkein merkittävimmäksi sotateollisuuden alaksi. Sen liikevaihto on toistaiseksi Patrian AMV pyöräajoneuvoja vähäisempää, mutta toisaalta se on taas kiinteässä yhteydessä Suomelle muuten niin tärkeään teknologiateollisuuteen. Alan edistämiseksi Suomi on ollut perustamassa EU:n tasolla yhteistä ohjelmistoradioprojektia (ESSOR). Suomesta mukaan valittiin hallituksen esityksen mukaisesti Elektrobitt. Suomessa alan keskeisenä tutkimus- ja koulutuskeskuksena toimii Oulun yliopiston CWC (Centre for Wireless Communications). Toinen tärkeä tuote on optinen DCN-viestintäteknologia, jonka markkinoijana toimii NK Draka Cables.

* CBRN: Chemical, Biological, Radiological, and Nuclear; Kkemialliset-, biologiset-, ydin- ja radiologiset saasteet

Jääkiekkoa asekaupan avulla

Patria ja HPK solmivat 3+2 vuotuisen sopimuksen huhtikuussa 2008. Sopimuksen rahallista arvoa ei tiedetä, mutta ainakin Rinkelinmäen jäähallin nimeksi vaihdettiin Patria-areena. HPK:n hallituksen jäsenen Jorma Wiitakorven mukaan Patria haluaa olla esillä Hämeenlinnan seudulla ja ”tämä on meidän näyteikkunamme myös ulkomaille”.⁵²

Aamulehden mukaan⁵³ Suomen rikkain henkilö, Chaim ”Poju” Zabłudowicz omistaa säätiönsä kautta 20 prosenttia Tapparannan liiketoimintaa pyrittävästä Tamhockey Oy:stä. Ainakin osan hänen omaisuudestaan arvellaan olevan peräisin asekaupasta. Aamulehden artikkelin mukaan Pojun isä Shlomo selviytyi Auschwitzin keskitysleiriltä ja muutti Suomeen. Hän oli mukana perustamassa Israeliin kranaatinheittämiä valmistavaa Soltamia. Se oli Tampellan luxemburgilaisen tytäryhtiön Salgadin ja israelilaisen Solel Boneh Ltd:n yhteistyöyrittäjä. Tampellan vanhat koneet laivattiin Israeliin ja yritys alkoi valmistaa siellä lisenssillä Tampellan kranaatinheittämiä⁵⁴, joita on sittemmin käytetty taisteluissa ympäri maailmaa.

Johtamisjärjestelmiä (esim. C4I* ja TVJ**) valmistavat muun muassa Insta DefSec ja TietoSaab. Mukana on lukuisia pienempiä yrityksiä. Suomi pyrkii nousemaan tällä alalla yhdeksi johtavaksi maaksi. Erilaiset tietotekniset järjestelmät ovat armeijan tämän hetken hankinnoissa keskeisellä sijalla. Ohjelmistot valmistetaan myös valtionhallinnolle, kriisinhallintaorganisaatiolle ja korkeaa turvallisuutta vaativille yrityksille.

* C4I: Command, Control, Communication, Computers and Intelligence

** TVJ: Tiedustelu, valvonta ja johtaminen

Teknologia ja ylläpito kasvattavat puolustusmenoja

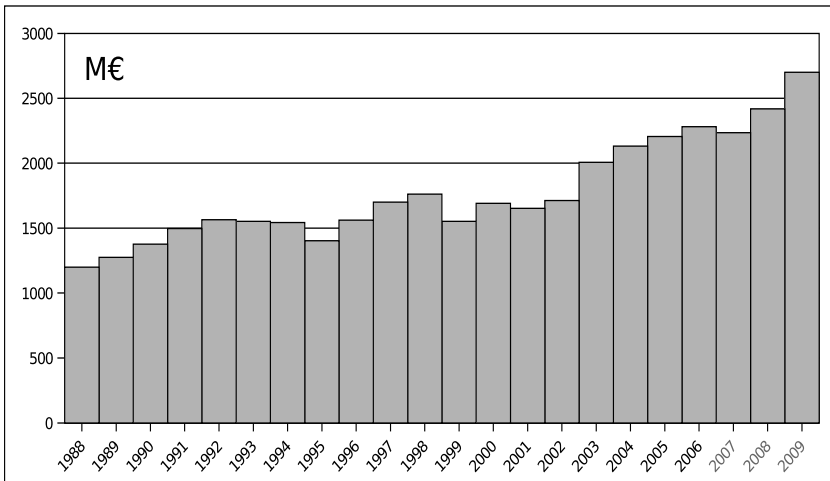
Perimmäisenä kysymyksenä kotimaisen aseeteollisuuden ylläpidossa on sotilaallinen huoltovarmuus. Armeijan tarpeet määrittävät Suomessa ylläpidettävän sotateollisuuden koon ja tuotannon. Hallituksen tammiukuussa 2009 julkaistuun turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon oli ensimmäistä kertaa otettu mukaan puolustus- ja turvallisuusteollisuuden strategia. Siitä, kuinka suurta sotateollisuuden olisi oltava säilyäkseen elinvoimaisena ja kuinka suurta vientiä se vaatii, ei ole tutkimustietoa. Poliittisena lähtökohtana on pidetty, että vienti on aina puolustuspolitiikan kannalta tärkeää. Usein vienti palvelee vain yrityksen etua.

Valtioneuvosto on korostanut, etteivät armeijan omat hankinnat riitä pitämään suomalaista aseeteollisuutta elinkelpoisena. Hankintojen kotimaisuusastetta on vaadittu pitämään 50 prosentissa. Vuonna 2007 luku oli vain kaksi prosenttia enemmän. EU:n tasolla vastaava luku oli 85 prosenttia. Tukeakseen aseeteollisuutta armeija voi vaikuttaa teollisuuden kannattavuuteen lisäämällä kysyntää tai tukemalla sitä suorilla ja epäsuorilla tuilla. Sen, kuinka taloudellisesti järkevää ja tuottavaa kysynnän ylläpitäminen on, voi lukija arvioida esimerkiksi kansanedustaja Petri Neittaanmäen lisätalousarvioesityksestä vuodelta 2001⁵⁵. Neittaanmäki pelkäsi Suomen menettävän raskaan aseeteollisuuden osaamista ja työpaikkoja, jos ulkomaalaiset yritykset toteuttavat uhkauksensa sulkea tuotantoaan Vihtavuoreessa. Hän vaati armeijalle noin 42 miljoonan euron (250 Mmk) lisärahoitusta käytettäväksi ammustilauksiin; ammuksiin, joihin hänen itsensä mukaan ei ole tarvetta, koska ”ammusvarastot ovat tällä hetkellä täynnä ja tavallisista ammuksista on maailmalla jopa ylitarjontaa”.

Aseeteollisuus on pääoma- ja teknologiavaltaista teollisuutta ja se kilpailee muiden teollisuuden alojen kanssa vähenevistä energia- ja luonnonvararesursseista. Bergman totesi tutkimuksessaan, ettei so-

tatuotanto myöskään johda tuotannonkasvuun⁽⁵⁶⁾. Harle (1978, 135) on huomauttanut kansantaloudessa jäävän vuosittain syntymättä huomattavia kasvulukuja pääoman ollessa sidottuna armeijan käyttöön. Markkinatalouden näkökulmasta aseiden kulutuksella on varsin määrälliset rajansa: joko varastointiin, harjoituksiin tai sotaan.

Suomen sotilasmenot ovat vuosien 1988–2009 välillä kasvaneet tasaisesti noin 1 200 miljoonasta eurosta 2 500 miljoonan euroon. Sotilasmenojen osuus bruttokansatuotteesta on samanaikaisesti laskenut 1,6–1,9 prosentilta tasolta noin 1,4 prosenttiin. Sotilasmenojen tasaista pysymistä 1,4 prosentista bruttokansatuotteesta selittää muun muassa se, että sotilasmenot on sidottu indeksiin, toisin kuin esimerkiksi lapsilisät. Sidonnaisuuden purkamista on ehdotettu useasti, viimeksi joulukuussa 2006, jolloin eduskunta kaatoi ehdotuksen⁵⁷. Sen sijaan tammikuussa 2009 eduskunnalle esitettiin, että puolustusmäärärahoja korotettaisiin vuodesta 2011 alkaen pysyvästi kaksi prosenttia.



Kuvio 8: Suomen puolustusmenot 1988–2009⁵⁸.

Armeijan hankintamenot kasvavat teknologisen kehityksen mukana. Harlen ja Joenniemen (59, 48) mukaan tämä tapahtuu kahdella tapaa. Ensinnäkin tuotteiden hinnat kallistuvat ja toiseksi hankittujen järjestelmien ylläpitokustannukset kasvavat. Puolustusministeriön oman arvion mukaan sotamateriaali kallistuu vuosittain 6-7 prosenttia, eli huomattavasti yleistä hintatasoa nopeammin (60, 8). Tämän takia tammikuussa 2009 tehty kahden prosentin korotus ei ole riittävä, mutta luultavasti poliittisesti ainoa luku jota on voitu esittää. Hornet-hankintojen yhteydessä on puhuttu hankintahinnan kasvamisesta yli arvioidun jo kauppasopimuksen allekirjoittamisen ja toimitushetken välillä⁶¹. Yritysten kannalta on hyödyllistä saada tuotteen ylläpito (ns. ”materiaalin elinkaaripalvelut”) osaksi kauppaa. Armeijan maavoimien materiaalihuollon yksityistäminen Millogille voidaan nähdä tästä esimerkkinä.

Puolustus- ja Ilmailuteollisuusyhdistyksen (PIA) mukaan sen noin 80 jäsenyritystä kattavat lähes koko alan. PIA arvioi niiden vuotuisiksi liikevaihdoksi 500–600 miljoonaa euroa ja työllistäväksi vaikutukseksi noin 5 000 henkeä. Puolustusministeriön teollisuusraportissa on esitetty samansuuruiset luvut. Arvioille ei ole esitetty tarkkoja laskentaperusteita, eikä niitä myöskään ole tarkistettu ulkopuolisissa tutkimuksissa.

Sotateollisuuden työllistävyysvaikutuksien todellisen suuruuden selvittäminen vaatisi myös tarkempia tutkimuksia. Esimerkiksi Puolan Patrialta ostaman 690 AMV:n hankinta työllisti ainakin 300 työntekijää WZM:n tehtailla Puolassa⁶². Cargotec ilmoitti marraskuussa 2008 palkkaavansa noin kaksisataa uutta työntekijää Yhdysvaltain armeijalle toimitettavien lastauslaitteiden tuotantoon, tosin San Antonion tehtaaseensa Texasiin. Kuukautta myöhemmin yritys ilmoitti irtosanovansa Suomesta 271 työntekijää.

Tutkimus- ja kehittämistoimintaan on puolustusministeriön mukaan käytetty vuositasolla noin 30 miljoonaa euroa. Rahasta noin 90

prosenttia käytetään teollisuudelta ja tutkimuslaitoksilta tilattaviin tutkimuksiin sekä prototyyppien kehittämiseen. Puolustusministeriö suunnittelee käyttävänsä tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan 5 prosenttia hankintabudjetistaan vuosina 2009–2020. Vuoden 2009 hankintamäärärahojen tasolla (713,94 M€) se tekisi vuosittain 35,70 M€ ja koko kaudella yhteensä 392,67 M€. Teollisuuden itsensä odotetaan käyttävän 2–11 prosenttia. Maanpuolustuksen tieteellinen neuvottelukunta (MATINE) jakaa vuosittain tutkimusrahaa noin miljoona euroa. Muiden tahojen kuten teknillisten korkeakoulujen tai VTT:n osuuksista ei ole tietoa.

”Nato-jäsenyydestä olisi hyötyä Suomen puolustusteollisuudelle (...). Nato-maat kauppaavat keskenään sotavehkeitä verottomasti, minkä vuoksi ulkopuoliset eivät ole samalla viivalla”.⁶³

Helsingin Sanomat (12.7.2007)

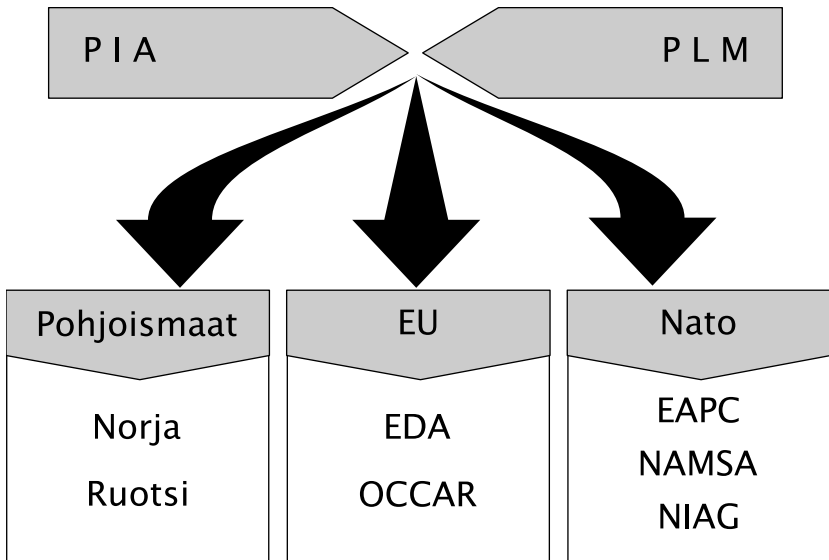
3.2 Teollisuusyhteistyö

Armeijan komentaja Juhani Kaskeala totesi muutama vuosi sitten, ettei mikään länsieurooppalainen valtio kykene yksinään hankkimaan nykyisiä kalliita asejärjestelmiä, eikä myöskään ylläpitämään kannattavaa sotateollisuutta. Teollisuudessa tämän suuntaisia kommentteja esitettiin jo kolmekymmentä vuotta sitten. Silloinen Tampellan johtaja Pentti Silvasti suositteli kotimaisen tuotannon ylläpitämiseksi ”asevientiä ja

(...) että, riittävän korkean teknologisen tason ylläpitämiseksi Suomen täytyy lisätä osallistumistaan kansainväliseen yhteistyöhön asetuotannon alalla” (64, 111).

Armeijalla ja sotateollisuudella on vahvat intressit kansainväliseen asehankinta- ja teollisuusyhteistyöhön. Käytännössä tämä tarkoittaa aseiteollisuuden ja armeijan siirtyvän voimakkaasti pohjoismaiden, EU:n ja Naton tasolla tapahtuvaan yhteistyöhön. Sillä on useita seuraajia puolustus- ja turvallisuuspolitiikkaa seuraaville tahoille, kansalaisjärjestöjen tekemälle työlle ja kotimaiselle sotateollisuudelle.

Kuvio 9: Aseteollisuuden kansainvälinen toimintaympäristö



Sotateollisuuden puolella tätä yhteistyötä koordinoi Suomen Puolustus- ja Ilmailuteollisuusyhdistys ry:n (PIA), joka on teknologiateollisuuden jäsenjärjestö. Se on perustettu vuonna 1994 ja siihen kuuluu noin 80 yritystä. Yhdistys edustaa Suomea sotateollisuuden kansainvälisissä järjestöissä ASD*, EuroSpacessa sekä toimii kontaktilinkkinä NIAG:iin** eli NATO:n puolustustarviketeollisuuden neuvonantajaryhmään. Yhdistyksen ex-puheenjohtaja Wiitakorpi kuvasi yhdistyksen toimintaa seuraavasti: ”ilman hyviä kavereita en olisi koskaan valmistunut diplomi-insinööriksi, kavereita tarvitaan myös puolustusvälineteollisuudessa”.⁶⁵ Yhdistyksessä sovitaan suurimmista alan hankkeista.

Pohjoismaiden tasolla armeijat ja puolustusministeriö (PLM) ovat ehdottaneet erilaisia yhteisiä hankkeita, joista on toteutunut ainakin Suomen ja Ruotsin yhteinen merivalvonta. PIA ehdotti noin 40 erilaista Pohjoismaiden sotateollisuuden ja armeijoiden hanketta käynnistettäväksi vuoden 2009 aikana. Yhdistys toivoi nopeita ”poliittisia päätöksiä ja puolustusvoimille riittävää mandaattia koordinoida yhteistyötä”.⁶⁶

EU kilpailee avaruuden militarisoinnista

Euroopan unioni pyrkii vahvistamaan huoltovarmuuttaan perustuslakisopimuksen turvatakuiden mukaisesti. Tämä työ tehdään EU:n Puolustusviraston EDA:n piirissä. EU:ssa uusi ja merkittävä suuntaus on avaruuden sotilaallistamisesta käytävä valtataistelu. Tähän on pyritty Galileo satelliittiprojektilla, ”jolla pyritään korvaamaan riippuvuus amerikkalaisesta GPS-järjestelmästä”⁶⁷. Galileo on esitetty siviilihankkeena, mutta marraskuussa 2008 julkaistu raportti piti sitä suoraan sotilaallisena. Ranska on ajanut hanketta sotilaallisena, mutta Britannia on nähnyt sen vastustuksena Naton sotilaallisella ylivalvalla avaruudessa ja vaatinut sen julistamista siviilihankkeeksi. EU:n avaruusviraston

* AeroSpace and Defence Industries Association of Europe

** NIAG: Nato Industrial Advisory Group

(ESA) on odotettu määrittelevän Euroopan uuden avaruuspolitiikan prioriteetiksi ”sotilaallinen turvallisuus”.⁶⁸

Euroopan unionissa aseiteollisuutta on pyritty edistämään muun muassa yhteisillä standardeilla ja EDA:n nettiportaalin⁶⁹ avulla tehtävillä kilpailutuksilla. Lisäksi on poistettu kilpailua vääristäviä tekijöitä kuten tukiaisia ja vastakauppoja. Puolustusvaliokunta ja valtioneuvosto ovat kuitenkin vastustaneet vastakaupoista luopumista⁷⁰. Vastakauppaehto-
toa käytetään, jos aseoston arvo on vähintään 10 miljoonaa euroa. Suomessa oli vuonna 2007 asekauppaan liittyen vastakauppapalveluitteita* 1,3 miljardin euron arvosta, josta aseostoihin piti käyttää vielä 700 miljoonaa euroa⁷¹.

EU:n puolustusmateriaalialalla keskeinen yhteistyöelin on vuonna 1996 perustettu OCCAR. Suomi ehdotti neljän muun jäsenvaltion kanssa OCCAR:iin perustettavaksi ohjelmistoradioprojektia (ESSOR). Hanke käynnistettiin huhtikuussa 2007 ja sen käyttöön varattiin 100 miljoonaa euroa. Suomesta hankkeen pääteollisuuskumppaniksi valittiin Elektrobitt.

Nato-jäsenyyden taloudelliset syyt: Tax-free aseita?

Suomessa Nato-jäsenyydyskeskustelulle on poliittisia ja sotataloudellisia syitä. Taloudelliset syyt painottuvat aiemmin esitettyihin perusteluihin armeijan ja sotateollisuuden kansainvälistymispyrkimyksistä.

Ulkoasiainministeriön Nato-selvityksen mukaan suomalainen sotateollisuus kärsii nykytilanteesta, koska tällä hetkellä suomalaiset pääsevät mukaan Naton tarjouskilpailuihin vain, jos itse armeija osallistuu kilpailutuksen järjestävään ohjelmaan. Nato-jäsenenä Suomi voisi osallistua kattavasti puolustusmateriaaliyhteistyöhön ja ”Suomen teollisuus otettaisiin automaattisesti mukaan NAMSA:n järjestämiin kil-

* Kutsutaan virallisesti teolliseksi yhteistyöksi, industrial participation

pailutuksiin”. Jorma Wiitakorpi tiivistä tämän toteamalla, että ”kauppa tehdään ensisijaisesti niiden kanssa, jotka ovat jengin jäseniä”.

Nato-jäsenyyden toiseksi taloudelliseksi hyödyksi on nostettu siitä seuraava veroetu: jäsenmaat saavat kaupata keskenään sotatarvikkeita verottomasta. Myös tämän vastaisia argumentteja on esittänyt leh-tihaastattelussa muun muassa Patrian johtaja Aarne Nieminen, joka sanoi, ettei hänen mielestään ”ole näyttöä siitä, että olisimme jääneet veroetuloukkuun”(72). Samassa haastattelussa myös Teollisuus- ja elinkeinoministeriön Henrik Räihä ei pitänyt veroedun puuttumista teollisuuden kannalta ”erityisen korkeana esteenä”.

Kolmanneksi taloudelliseksi hyödyksi on esitetty vastakauppasään-töä. Naton huoltovirasto NAMSA on sitoutunut ostamaan jäsenvalti-oilta sotatarvikkeita samalla summalla kuin ne ovat Namsan kautta tilanneet. Vuonna 2007 summa olisi ollut Suomen osalta 1,46 miljoona euroa, jota ei voi pitää teollisuuden kannalta merkittävänä. Naton ta-loudellisia vaikutuksia arvioitaessa on huomattava Naton asettaneen jäsenmaille tavoitteeksi käyttää 2 prosenttia bruttokansantuotteesta puolustusmenoihin⁷³. Tämä olisi tarkoittanut Suomen kohdalla vuonna 2007 noin 0,6 prosentin lisäystä sotilasmenoihin.

Suomi on jo nyt mukana Naton huoltoviraston (NAMSA) puolus-tusmateriaaliyhteistyössä osallistumalla sen varaosa- ja huoltopalve-luihin sekä yleiseen järjestelmänhallintaan⁷⁴. Kansainvälistyminen ja Suomen armeijan siirtyminen Nato-yhteensopivuuteen on pakottanut myös suomalaiset sotateollisuuden yritykset siirtymään Naton laadun-varmistusvaatimuksien* käyttämiseen. Nato keskustelussa on esitetty kaluston Nato-yhteensopivaksi saattamisesta aiheutuvan suuria kus-tannuksia. Yhdenmukaistamista on jo tehty vuosien varrella ensin kan-sainvälisten operaatioiden kalustohankinnoissa, mutta myöhemmin se on laajennettu koskemaan myös muita hankintoja (^{75,76}).

* STANAG standardi, AQAP 2010 laatukriteeristö

Naton sotateollisuusyhteistyöhön liittyy mielenkiintoinen yhteistyökuvio Suomen ja Yhdysvaltain puolustusministeriöiden välillä. Yhdysvaltain puolustusministeriön puolustusmateriaaliala avasi yhteystoimistonsa Suomen puolustusministeriön tiloihin elokuussa 2008⁷⁷. Toimiston toiminnasta vastaa Yhdysvaltain Suomen suurlähettiläs Barbara Barrett, jolla on jo entuudestaan yhteyksiä yhdysvaltalaiseen aseeteollisuuteen.

”Nykyaikaiset sodat eivät enää ratkea perinteiseen tapaan joukkojen suuruudella tai aseiden määrällä. Voiton vie se, joka hallitsee elektronisen sodankäynnin ja pystyy lamauttamaan vastustajan tutka-, ase- ja johtamisjärjestelmät”.⁷⁸

Tekniikka & Talous-lehti (17.1.2008)

3.3 Sotateollisuuden tulevaisuus: aseiden ja siviilitarvikkeiden erot katoavat

Voidaksemme vaikuttaa maailman rauhanomaiseen kehitykseen meillä täytyy olla tietoa siitä, millaisin asein sotia käydään ja kuka niitä aseita valmistaa. Sodan ja rauhan futurologiasta kirjoittaneiden Alfin ja Heidi Tofflerin mukaan maailma on siirtynyt teollisen, savupiipputeollisuuden jälkeiseen aikakauteen⁷⁹. Teollisessa savupiippuyhteiskunnassa tehtaiden tuotanto ja sodankäynti perustuivat suuriin yksikkömääriin: miljooniin sotilaisiin, kymmeneen miljooniin pommeihin ja tuhansiin ydinaseisiin. Uudella tietoteollisella aikakaudella vallalla ovat pienet tuotantosarjat ja tieto. Tofflerin mukaan muutoksilla sodankäynnin tavoissa on ollut merkittäviä vaikutuksia niin sotateollisuuteen kuin

siihen millaista tietämystä ja millaisia toimintatapoja vaaditaan nykyisiltä ”anti-sodilta” eli rauhantutkimukselta ja rauhanliikkeiltä.⁸⁰

Aseiden ja siviilitarvikkeiden erot katoavat

Olet matkalla serkkusi ylioppilasjuhliin ja kädessäsi on Internetistä tulostetuttu kartta. Kartan alalaidassa lukee pienellä teksti Genimap. Se on Affecto Finland Oy:n tuote; saman yrityksen, joka toimittaa Insta DefSec Oy:n kanssa ilmavoimille iTVJ2010-ohjelmiston 4,5 miljoonalla eurolla. Hankkeessa Affecton erikoisosaamista on muun muassa sisällön- ja dokumenttienhallinnan- (EMC), paikkatieto- (GIS) ja henkilöstöhallinnan ratkaisut. Käytetty terminologia kuulostaa olevan peräisin enemmän talouslehtien sivuilta kuin sodassa tappamisen apuvälineinä käytettävien aseiden luettelosta. Terminologia ja teknologia ovat ominaista software-sotilaiden aikakaudelle. Puolustusvoimien Sotatekninen arvio ja ennuste 2025⁸¹ antaa mielenkiintoisen kuvan käytössä olevasta ja käyttöön tulevasta sotilasteknologiasta, ja asiasta kiinnostuneiden kannattaa tutustua siihen.

Perinteisesti esineet on luokiteltu siviili- ja sotatarvikkeisiin sekä harmaaseen vyöhykkeeseen eli kaksikäyttöisiin tuotteisiin. Kaksikäyttöisillä esineillä on tarkoitettu esineitä, joita voi käyttää normaaliin siviililuonteiseen käyttöön sekä joukkotuhousoseiden valmistukseen*. Nykyään kaksikäyttöisillä tuotteilla viitataan myös siviililuonteisiin esineisiin, joita voi käyttää sotilaallisiin tarkoituksiin. Esimerkiksi GPS-paikannin kertoo lomamatkailevalle perheelle, mihin suuntaan heidän tulee kääntyä seuraavasta risteyksestä, mutta aivan yhtälailla se kertoo armeijan erikoisjoukoille heidän sijaintinsa Afganistanissa.

* Dual-use goods: määritelmä Ulkoasiainministeriön Asevalvonnan ABC-oppaasta.

Esineiden kahtiajaosta on tullut entistäkin vaikeampaa, koska ”raja siviili- ja sotilastuotteiden välillä kapenee”. Tämä on nähty yritysten etuna, koska se tarjoaa myös pienille sekä tietyille aloille keskittyville yrityksille helpomman pääsyn markkinoille⁸². Suomen armeija kehitti 2000-luvun alussa optisen DCN viestintäteknologian, jossa everstiluutnantti Esa Kaakisen mukaan kaikki ”osat ovat puolustusvoimien määritysten mukaisia, mutta niiden kehityksessä on kuitenkin käytetty normaaleita komponentteja”.⁸³

Tavaroiden kaksikäyttöisyyden lisäksi tarkastelun kohteeksi on otettava myös palvelut. Terroristiryhmä voi muutaman tuhannen dollarin investoinnilla muuntaa GPS-paikantimen avulla vanhanmallisen ohjuksen täsmäohjukseksi. Sen jälkeen se ostaa kaupallisesti toimivalta yritykseltä ohjuksen suuntaamiseen tarvittavaa paikkatietoa ja satelliittiaikaa. Tekniikka ei itsessään määrää kuka sitä käyttää: ”verkossa siirrettävät bitit voivat yhtä hyvin olla joko siviili- tai sotilaskäytön vaatimia”.

”Perinteisen puolustusteollisuuden rinnalla uudenlainen turvallisuusala (homeland security) kasvaa avaten uusia mahdollisuuksia.”

Puolustusministeriön teollisuusstrategia (2007)

Puolustuksesta turvallisuuteen: Homeland security

Puolustusteollisuuden rinnalle on nousemassa uudenlainen turvallisuusala. Puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistyksen⁸⁴ mukaan tämä turvallisuussektori kasvaa nopeasti. Heidän mukaansa sotateollisuuteen kohdistettua kritiikkiä ei voi kohdistaa suoraan turvallisuusteollisu-

teen, koska sen tehtävänä on viranomaisten toiminnan tukeminen ja sitä kautta yhteiskunnan toiminnan takaaminen. PIA ehdottaakin suomen kielen turvallisuus sanan jakamista englanninkielen tavoin kahtia (security ja safety) joiden lisäksi käytettäisiin vielä termiä puolustus (defence). Käsitteiden sekoittumisesta nähtiin esimerkki syksyllä 2008 järjestetyillä Lahden Puolustus- ja Turvallisuusmessuilla. Lapsiperheille esiteltiin rinnakkain puolustusta eli panssarintorjunta-aseita ja turvallisuutta eli kotien murtosuojaukseen tarkoitettua välineistöä⁸⁵.

Yritysten kannalta armeija on huono asiakas, koska sen tilaukset ovat suhteellisen satunnaisia⁽⁸⁶⁾. Ylipäänsä Suomessa on hyvin vähän sellaista sotatarvikemateriaalia, jonka suhteen olisi mahdollista kotimainen kannattava sarjatuotanto⁽⁸⁷⁾. Sen takia yritysten on joko ylläpidettävä kannattavaa siviilituotantoa tai etsittävä sotatarvikkeilleen markkinoita muualta. Jälkimmäistä on tapahtunut kahdella tapaa. Ensinnäkin sotateollisuus on kääntänyt katseensa vientiin ja kansainväliseen sotateollisuusyhteistyöhön. Toiseksi samoille tuotteille voidaan etsiä uusia käyttötarkoituksia ja sitä kautta uusia asiakkaita viranomais-, yritys- ja kuluttajapuolelta. Armeija on perustellut uusia hankintojaan muiden viranomaisten toiminnan tukemisella. On kuitenkin hyvin epäselvää kuinka pitkälle armeija voi sotilaallisesti taistella ilmastonmuutoksesta ja köyhyydestä aiheutuvia ongelmia vastaan, kun ne pitäisi hoitaa siviilikriisinhallinnalla, kehitysyhteistyöllä tai sosiaalityöllä?⁸⁸

”Eri maiden puolustusvoimien kehittäessä toimintaansa ja ulkoistaessa yhteistyökumppaneille ydintoimintojensa ulkopuolelle jääviä toimintoja, strategisten kumppanuuksien rooli kasvaa.”

Patrian vuosikertomus (2007, 8)

Yksityistäminen: Oy Sota Ab

Yhdeksi suurimmaksi uhaksi rauhalle on nähty siviilituotannon sotaistaminen ja sodankäynnin siirtäminen liikeyrityksille. Tutkija Joonas Sipilän mukaan⁸⁹ sodankäynnin yksityistämällä tarkoitetaan kansallisvaltioiden asevoimien tehtävien antamista yksityisten yritysten hoidettavaksi. Hän toteaa sen rikkovan selkeää jakoa sotilas- ja siviilitoimintaan sekä muuttavan pidemmällä aikavälillä sodankäynnin käsitettä. Se muun muassa tarkoittaa sotilaallisen toiminnan läpinäkyvyyden heikkenemistä, sotilaallisen voiman siirtymistä parlamentaarisen valvonnan ulottumattomiin ja vastuukysymysten hämärtymistä. Sotilaallisen voiman käytöstä voi tulla myös hyväksyttävämpää, kun tantereelta ei tuoda enää ”omia poikia sinkkiarkuissa” vaan työtapaturmissa kuolleita yksityisen turvayhtiön työntekijöitä.

Siviilituotannon sotaistaminen herättää myös kysymyksen yritysten taloudellisesta hyötymisestä konflikteista. Kuinka paljon ne tietoisesti tai tiedostamatta pyrkivät edistämään tuotteidensa myyntiä pelon ja sodanlietsonnan avulla tai pitkittämällä konflikteja?⁹⁰ Tampereen Rauhantutkimuslaitoksen amanuenssi Unto Vesa kirjoittaa asekilvan dynamiikan selittyvän osaksi ”sisäsyntyisillä tekijöillä, kuten sotilasteollisten kompleksien intresseillä ja sotilaallisen tutkimus- ja kehittäelytoiminnan logiikalla”⁹¹.

Merkittävimmin sodankäynnin yksityistäminen on tapahtunut Irakin sodassa, jossa Yhdysvaltojen armeijan lisäksi maassa toimii joidenkin arvioiden mukaan jopa 160 000 yksityistä ”turvallisuusalan työntekijää”. Ennen heistä käytettiin nimitystä palkkasotilaat. Kansainvälisen lainsäädännön professori Peter Rosenblum on esittänyt huolensa 4GS-turvallisuusyrityksen toiminnasta. Hänen mukaansa sen toiminta herättää huolen ihmisoikeuksien toteutumisesta Sudanissa, Afganistanissa ja Ruandassa.⁹²

Suomessa armeijan toimintojen yksityistäminen on alkanut varuskuntien vaatetus- ja ruokailutoimintojen ulkoistamisella, jonka jälkeen yksityistettiin muun muassa sotilasajoneuvojen kuljettajien ja lentäjien koulutusta. Suurin tähänastinen armeijan yksityistäminen oli maavoimien huollon siirtäminen Millog Oy:lle toukokuussa 2008. Sopimuksen mukaan Millog hoitaa maavoimien ajoneuvo- ja panssarikaluston sekä ase- ja elektroniikkajärjestelmien huollon vuosien 2009–2017 aikana. Yritys osallistuu myös materiaalihankkeisiin ja sotaharjoituksiin. Sopimuksen arvo oli 484 miljoonaa euroa ja kahdeksanvuotisen sopimuskauden yhteenlasketut kustannukset ovat ainakin 800 miljoonaa euroa⁹³. Puolustusministeriön teollisuusstrategian mukaan ulkoistamishankkeita tullaan lisäämään vuoteen 2015 mennessä vähintään 10 prosenttia.

Saatto ja taistelu

Puolustuspolitiikan kieli on ajan myötä muuttunut, eikä pelkää maallikon korvissa. Ennen oli joko sota tai rauha. Toisessa maailmansodassa käytiin joko hyökkäys- tai puolustusotaa. Vai yrittikö joku pakottaa Neuvostoliiton rauhaan? Entä tulivatko saksalaisjoukot avuksi kriisinhallintaan? Kriisinhallinta on uusi toiminto, jolla viitataan jopa ympäristökatastrofien jälkiselvitykseen.

Rauhaan pakottamisessakin kuuluu tavoite, rauha, eikä vastapuolelle koeta aiheutettavan kärsimystä tai tuskaa.

”Julkisuuden kannalta rauhaan pakottaminen kuulostaa hyvältä”, sanoo tutkija Heikki Kuutti Jyväskylän yliopista. Hän tutkii siellä viranomaisaineistoja ja niiden journalistista hyödyntämistä.

Muitakin termejä on hänen mukaansa muokattu kuulostamaan hyvältä: ”Sotaväestä ei enää puhuta missään.” Puhutaan puolustusvoimista. ”Puolustautuminen on oikeutettua” - vaikka se on itse asiassa aggressiivisempää kuin hyökkäys, aiemmin Ilmavoimien tiedottajana toiminut Kuutti vertaa. Onhan itsepuolustus rikoslaissakin mahdollinen lieventävä asianhaara. Sodasakin sanotaan tilanteiden nousevan rajakahakoista, ei todeta sotien syttyvän. Ja kriisi - se syntyy siitä, että toinen provosoi, kuten Georgiassa.

Sana sota määritellään nykyään kielteiseksi. Se ilmenee Ilmavoimien mediaseurannastakin. Mediaseurannan ohjelma ilmoittaa heti, että jutussa on kielteinen sävy, jos jonkin median tekemässä jutussa esiintyy sana sota. Niinpä ilmasotakoulustakin on tullut ilmapuolustuskoulu.

”Sanahelinää”, toteaa Kuutti.

Kun puolustushallinto esitti 1990-luvun lopulla miljardihankintoja kuljetus- ja taisteluhelikoptereineen, heräsi laaja puolustuspoliittinen keskustelu. Taisteluhelikoptereista piti puhua ”saattohelikoptereina, kun ministeriö halusi”, muistelee puolustusvaliokunnassa 1991 lähtien istunut kansanedustaja Jaakko Laakso. Laakson mukaan termille naureskelivat kenraalitkin.

Sitä käyttivät etenkin silloinen puolustusministeri Jan Enestam ja pääministeri Paavo Lipponen. Lipponen kumminkin kutsui saattohelikopteria aseeksi täysistunnossa 153/1999.

Puolustushallinnon mukaan kuljetushelikoptereita suojaamaan olisi tarvittu taistelu- eli saattohelikoptereita. Ensi kertaa toisen maailmansodan jälkeen eduskunta puuttui hallituksen esittämiin puolustushallinnon hankintoihin hyvin merkittäväällä tavalla juuri 90-luvun lopulla, Lea Ahoniemi toteaa väitöskirjassaan ”Taistelu helikoptereista” (2000). Koptereiden tilausvaltuudet lopulta annettiin, mutta käyttötarkoitus rajattiin kuljetuskoptereihin. Taisteluhelikoptereiden hankintaa ei hyväksytty. Puolustusministeriön esitystä karsittiin 58 prosenttia. Tiedotusvälineet vaikuttavat turvallisuuspoliittiseen keskusteluun hyvin paljon (36 prosenttia vastaajista) tai jonkun verran (60).

EU:n taistelujoukoistakin piti pitkään käyttää jotakin muuta termiä ja keksiä niistä puhuttaessa toisenlaisia sanoja. Termi vakiintui kumminkin ehkä siksi, että englannin kielellä niistä puhutaan nimellä ”battle groups”, taistelujoukot. Onko se poikkeus?

Eeva Simola

- 47 Petter Stålenheim, Catalina Perdomo ja Elisabeth Sköns (2008). Military Expenditure , SIPRI Yearbook 2008. Luku 5, s. 175-205.
- 48 Sam Perlo-Freeman, Elisabeth Sköns (2008). Arms production, SIPRI Yearbook 2008. Luku 6, s. 254-277.

- 49 Hartung D William, Berrigan Frida (12/2008). U.S. Weapons at War 2008 – Beyond the Bush Legacy. New America Foundation. <URL: http://www.newamerica.net/publications/policy/u_s_weapons_war_2008_0>
- 50 SIPRI:n tietokanta. Elektronisesti <URL: <http://www.sipri.org/contents/milap/milex/aprod/sipridata.html>>. Lupa uudelleen julkaisuun 30.10.2008.
- 51 SIPRI:n tietokanta.
- 52 Ritari-hallista tulee Patria-areena (28.4.2008). SM-Liigan tiedote <URL: <http://www.sm-liiga.fi/arkisto/hpk/ritarihallista-tulee-patria-areena-hpkn-peliasu-uudistuu.html>>
- 53 Matti Mörttinen (18.2.2007) 3 000 000 000 euron suomalainen. Aamulehti Sunnuntai.
- 54 Sainio Teemu (2003). Tampellan konepajan aseeteollisuus 1932-1944. Historian pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. <Elektronisesti URL: <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00297.pdf>>
- 55 Lisätalousarvioesitys 8/2001 pv
- 56 Bergman Turo ja Harle Vilho toim. (1980) Sotatarvike tuotannon vaihtoehdot. Rauhankirjallisuuden Edistämisseura.
- 57 Tiedoksianto <URL: http://www.vasemmistoliiitto.fi/organisaatio/jaakko_laakso/eduskunta/fi_FI/1171880279072/>
- 58 Vuodet 1988–2006 SIPRI, vuodet 2007–2009 puolustusministeriö.
- 59 Harle Vilho ja Joenniemi Pertti (1978) ”Valkoinen kirja”. Rauhankirjallisuuden Edistämisseura ry.
- 60 Puolustus- ja turvallisuusteollisuusstrategia (2007). Puolustusministeriö. Elektronisesti <URL: http://www.defmin.fi/files/1117/puolustus-_ja_turvallisuusteollisuusstrategia.pdf>

- 61 Ks. esim. YLE Uutiset (2.10.2008) Hornet-hankintojen koko hinta noin miljardi euroa.
- 62 Patrian tiedote. Elektronisesti <URL: <http://www.patria.fi/index.asp?id=31A554D69D49426BAD9AE10F5FDD7398&data=1>, URL, http://www.patria.fi/modules/page/show_page.asp?id=927DBAA08C1148EEB8684C4262B88048&itemtype=00308B787886459385F296A5AFD4FA74&laytmp=default>
- 63 Suomen puolustusteollisuus panostaa nyt ”homeland securityyn” (12.7.2007). Kaarto, Hanna. Helsingin Sanomat <URL: <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Suomen+puolustusteollisuus+panostaa+nyt+homeland+securityyn/1135228661011>>
- 64 Harle Vilho ja Joenniemi Pertti (1978) ”Valkoinen kirja”. Rauhan-
kirjallisuuden Edistämisseura ry.
- 65 Raunio Helenä (19.4.2007) NATO-jäsenyys raottaisi bisnesovia. Tekniikka&Talous.
- 66 Seppälä Jarmo (26.9.2008) Puolustusteollisuus hakee kasvua Pohjoismaiden markkinoilta. Tekniikka&Talous. <URL: <http://www.tekniikkatalous.fi/metalli/article140554.ece?s=l&wtm=-26092008>>
- 67 Tuomioja Erkki (2008) Euroopan unioni ja Yhdysvallat tukeutuvat turvallisuuspolitiikassaan eri keinoihin. Teoksessa Korhonen Senja, Riihelä Pirjo (toim,) EU-Suomen turvallisuuspolitiikka. Suomen Sadankomitealiitto ry. & Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry.
- 68 Khan Urmee (21.11.2008) EU developing ”militarised” space policy which could trigger ”arms race”. The Telegraph. Elektronisesti <URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/3493260/EU-developing-militarised-space-policy-which-could-trigger-arms-race.html>>
- 69 www.eda.europa.eu/ebbweb/

- 70 Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta ”Strategia Euroopan puolustusteollisuuden vahvistamiseksi ja sen kilpailukykyyn parantamiseksi” (PuVL 5/2008 vp - E 30/2008 vp). Eduskunta. Elektronisesti <URL: http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/puVL_5_2008_p.shtml>
- 71 Ylitarkastaja Kaj Niemi TEM, Puolustusvoimien Hankepäivät 2007 <URL: http://www.mil.fi/paaesikunta/materiaaliosasto/liitteet/hankepaivat2007/06_Kaj_Niemi.pdf>
- 72 Suomen puolustusteollisuus panostaa nyt ”homeland securityyn” (12.7.2007). Kaarto, Hanna. Helsingin Sanomat <URL: <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Suomen+puolustusteollisuus+panostaa+nyt+homeland+securityyn/1135228661011>>
- 73 Finland and NATO: An ongoing Process (10.12.2008). EPICOS (Puolustusteollisuuden ammattilaisten uutisportaali). <URL: <http://www.epicos.com>>
- 74 Suomen mahdollisen NATO-jäsenyyden vaikutukset (21.12.2007). Ulkoasiainministeriö.
- 75 Puolustusvoimien Nimikkeistökeskuksessa (<http://tietokannat.mil.fi/ncbfin/>)
- 76 Patria Oyj, Vuosikertomus 2007 s.8
- 77 ”Askel kohti Suomen NATO-jäsenyyttä?”. Ydin-lehti 3/2008.
- 78 Sodan ratkaistaan it-osaamisella (17.1.2008). Sormunen, Timo. Tekniikka ja Talous -lehti.
- 79 Ks. Kaldor Mary H. (1977) Sotilasteknologian merkitys. Teoksessa Asekauppa ja kehitys. Toim. Vesa Unto (1979).
- 80 Toffler Alvin ja Heidi (1994). Sodan ja rauhan futurologia. Otava.
- 81 Sotatekninen arvio ja ennuste 2025 (2008). Puolustusvoimien Teknillinen Tutkimuskeskus. Elektronisesti <URL: <http://www.mil.fi/laitokset/pvtt/stae.dsp>>

- 82 Puolustus- ja turvallisuusteollisuusstrategia (2007). Puolustusministeriö. Elektronisesti <URL: http://www.defmin.fi/files/1117/puolustus-_ja_turvallisuusteollisuusstrategia.pdf>
- 83 Liikkuvasta tietoliikenneverkosta vientituote (26.5.2004). Tekniikka ja Talous -lehti.
- 84 PIA:n pääsihteerin haastattelu 25.11.2008
- 85 Messuvieraan haastattelu 16.10.2008
- 86 Bergman Turo ja Harle Vilho toim. (1980) Sotatarvike tuotannon vaihtoehdot. Rauhan kirjallisuuden Edistämisseura.
- 87 Harle Vilho ja Joenniemi Pertti (1978) ”Valkoinen kirja”. Rauhan kirjallisuuden Edistämisseura ry.
- 88 Ks. EU-Suomen turvallisuuspolitiikka (2008). Korhonen Senja & Riihelä Pirjo (toim.). Suomen Sadankomitealiitto ry. ja Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys.
- 89 Sipilä, Joonas (2007) Sodan yksityistäminen. Kylkirauta 2/2007 <URL: <http://www.kadettikunta.fi/pdf/KR207.pdf>>
- 90 ks. Brockway Fenner (1933) The Bloody Traffic. Brockway & Mullally Frederick (1944) Death pays a dividend.
- 91 Vesa Unto (2008) Miten aseidenriisunnan tielle voidaan palata? Teoksessa Korhonen Senja, Riihelä Pirjo (toim,) EU-Suomen turvallisuuspolitiikka. Suomen Sadankomitealiitto ry. & Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry.
- 92 UNI Property Services. <URL: www.uniglobalunion.org>
- 93 Maavoimien materiaalin kunnossapito ulkoistetaan Millogille (6.3.2008). Jarmo Seppälä. Tekniikka ja Talous -lehti. Millog Oy:n lehdistötiedote (19.6.2008). Millog ja Maavoimat allekirjoittivat kumppanuussopimuksen

”Päätöksentekijät, valmistelijat ja kolmas osapuoli tuntevat maassamme toisensa, jolloin asioiden perustelevinen ja valmisteleminen on mahdollista yhteystoiminnassa. Korostettakoon vielä sitä Suomelle ominaista seikkaa, että hallintoa hidastuttava konsensuspäätös ei ole välttämätön”.

Sotavarustepäällikkö Jukka Juusti⁹⁴

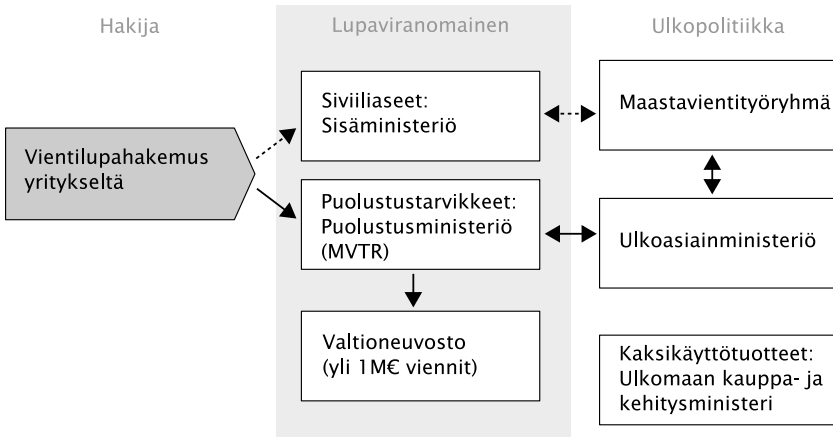
4. Vientilainsäädäntö

4.1 Vientilupakäytäntö

Suomesta tapahtuva aseiden ja patruunoiden vienti* on luvanvaraista. Sota-aseiden eli lainsäädännössä puolustustarvikkeiden vientilupa-asiosta vastaa puolustusministeriö ja siviiliaseista sisäasianministeriön arpajais- ja asehallintoyksikkö. Sota-aseviennistä säädetään laissa puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta⁹⁵. Se tuli voimaan vuonna 1990. Sitä edeltävä laki oli voimassa vuodesta 1933 ja pienin muutoksin vuodesta 1938.

Yritys toimittaa puolustustarvikkeiden vientilupahakemuksen puolustusministeriöön, jossa se menee maastavientiryhmän (MVTR) käsittelyyn. Ryhmään kuuluu edustajia ainakin puolustusministeriöstä, sisäasianministeriöstä, ulkoasianministeriöstä, tullista ja suojelupoliisista. Lupaprosessi esitetään kuviossa kymmenen. Yhtenäinen viiva osoittaa puolustustarvikkeiden ja katkoviiva siviiliaseiden vientilupaprosessia.

* Siirroilla tarkoitetaan EU:n sisäkauppaa ja viennillä EU:n ulkopuolelle tehtävää kauppaa. Vientiin sisältyy maastavienti, kauttakuljetus ja välitys.



Kuvio 10: Puolustustarvike- ja siviiliaseviennin lupaprosessi

Puolustusministeriö pyytää ulko- ja turvallisuuspoliittisen lausunnon (UTP) ulkoministeriöstä, jonka perusteella se sitten tekee päätöksen myönnetäänkö lupa vai ei. Ulkoasiainministeriön lausunnon valmistelee ministeriön maastavientityöryhmä ja lausunnosta päättää ulkoministeri. Kaksikäyttötuotteiden lupa-asioista vastaa ulkomaankauppa- ja kehitysministeri. UTP-lausunto laaditaan ulkoministeriön vientivalvontatyöryhmässä, jota koordinoi kauppapoliittinen osasto (KPO-30). Ryhmään kuuluu asevalvontayksikön ja kauppapoliittisen osaston lisäksi oikeuspalvelu, poliittisen osaston ihmisoikeusyksikkö ja kulloiseenkin lupaan liittyvä maa-alueyksikkö. Tarvittaessa konsultoidaan Suomen ulkomaanedustustoja.

Puolustusministeriön maastavientityöryhmä (MVTR) esittää UTP-lausunnon jälkeen puolustusministerille luvan hyväksymistä tai hylkäämistä. Puolustustarvikkeiden vientilupahakemuksesta päättää valtioneuvosto, jos lupaa on pidettävä merkittävänä. Käytännössä se tarkoittaa miljoonan euron arvoista vientilupaa. Lakia ei sovelleta,

jos vienti koskee puolustusvoimille ja rajavartiolaitokselle kuuluvien sotatarvikkeiden tilapäistä vientiä maasta, Natoon kuuluvien tai sen rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden armeijoiden maastavientiä tai kauttakuljetusta.

Siviiliaseviennin lupahakemuksesta päättävänä viranomaisena on sisäasiainministeriö (arpajais- ja asehallintoyksikkö). Erona puolustustarvikkeiden vientilupaprosessiin on, että siviiliaseiden vientilupia ei käsitellä valtioneuvostossa eikä UTP-lausunnosta päätä ulkoministeri vaan suoraan ulkoministeriön maastavientityöryhmä.

Aseiden ja puolustustarvikkeiden käytännössä tapahtuvaa vientiä valvoo tullit. Rajanylityspaikan tullivirkailijat tarkastavat rajan yli menevät lastin. Tullin näkökulmasta ei ole merkitystä sillä, että kuuluuko tuote siviiliase- vai puolustustarvikelainsäädännön alaisuuteen vaan olennaista on kuuluuko tuote ominaisuuksiensa ja käyttötarkoituksensa mukaan vientirajoitusten piiriin⁹⁶. Vientirajoituksia on noin 40:tä ja ne löytyvät rajoituskäsikirjasta⁹⁷. Tullin rikostutkinnan mukaan vuoden 2006 jälkeen ei ole ollut tapauksia, jossa yritys olisi yrittänyt viedä tavaraa muuna kuin puolustustarvikkeena. Puolustustarvikkeiden kauttakuljetukseen liittyvä tutkintoja oli vuonna 2006 neljä ja vuosina 2007–2008 kumpaisenakin yksi tapaus.⁹⁸

Vientilupahakemuksen hylkääminen

Vientilupahakemuksia hylätään vain vähän. Sisäasianministeriön mukaan joko kokonaan tai osittain hylättyjä lupia on vuosittain noin viisi, mutta niiden määrä on ollut kasvussa. Se ei vielä välttämättä tarkoita asevientipolitiikan kiristymistä, vaan saattanee olla merkki yritysten pyrkimisestä uusille markkinoille. Puolustusministeriön mukaan heilä hylättyjä lupia on vuosittain noin 10–15. Henkilövaihdoksien takia tarkkoja määriä ei osata sanoa.

Syynä hylättyjen vientilupien vähäisyyteen on ensisijaisesti viranomaisten ja teollisuuden yhteistyö. Yritysten edustajat tiedustelevat usein etukäteen vientimahdollisuuksiaan. Puolustustarvikeviennissä etukäteistiedusteluja tehdään jopa päivittäin. Mikäli viranomaisen ilmoittaa, ettei vientilupaa todennäköisesti saa, ei yritys välttämättä edes jätä melko todennäköisesti hylätyksi päätyvää hakemustaan. Yritys voi myös hakea ulkoministeriöstä UTP-ennakkolausunnon (vain puolustustarvikkeille).

Kaikissa tapauksissa tiedustelijalle kuitenkin ilmoitetaan, että hakemus on ainoa keino saada virallinen ja viimeinen kanta. Usein yrityksille kuitenkin riittää epävirallinen kanta. Toinen syy vähäiseen hylkäämisprosenttiin on, että yritys voi missä tahansa hakuprosessin vaiheessa vetää hakemuksensa takaisin, jolloin se ei tule näkyviin hylättyinä hakemuksena.

Vientilupahakemuksen hylkäämisen syynä on aina ollut ulkoasiainministeriön kielteinen lausunto. Jouko Hurun tutkimuksen mukaan puolustusministeriö ei ollut kertaakaan tehnyt ulkoministeriön esityksestä poikkeavaa päätöstä. Käytännössä ulkoministeriö on se viranomainen, joka tosiasiallisesti pitää hallinnassaan asevientä.

Aseviennin ulkopoliittinen linja

Edellisen Suomen asevientiselvityksen yhdeksi tavoitteeksi asetettiin selvittää asevientipolitiikan julkilausuttuja ja todellisia perusteita: tuomitaanko aseellinen väkivalta sinänsä vai vain joissakin tapauksissa. Tätä selvitystä varten haastateltu ulkoasiainministeriön asevalvontayksikön päällikkö totesi peruslähdekohdan olevan, että aseita saa viedä⁹⁹. Hänen mukaansa kaikilla mailla on legitiimi oikeus puolustautua – tähän ne tarvitsevat aseita.

Lain mukaan vientiluvan voi saada ”jos vienti tai välitys ei vaaranna Suomen turvallisuutta tai ole Suomen omaksuman ulkopoliittisen linjan vastainen”. Laki jättää avoimeksi kysymyksen siitä, mikä on Suomen omaksuma ulkopoliittinen linja. Yksityiskohtaisempaa vientipolitiikkaa on yritetty säätää valtioneuvoston asetuksella¹⁰⁰ (1000/2002) puolustustarvikkeiden maastavientiä koskevista suuntaviivoista. Asetus koskee ”soveltuvin osin myös ampuma-aseissa” tarkoitettuja siviililuonteisia aseita ja ampumatarvikkeita. Asetuksen mukaan harkinnassa olisi otettava huomioon muun muassa:

- vastaanottajamaan tilanne, etenkin ihmisoikeustilanteen eritelty arvio
- vientiin tarkoitettujen puolustustarvikkeiden ominaisuudet, käyttötarkoitus ja sotilaallinen merkitys
- noudatettavat kansainväliset sopimukset (YK ja EU asevientikiellot), ETYJ:in tai turvallisuusjärjestöjen ja kansainvälisten vientivalvontajärjestelyjen päättämät rajoitteet
- huomioon otettavat kansainväliset sopimukset: EU:n aseviennin käytännesäännöt, ETYJ:in periaatteet ja kansainvälisesti hyväksytyt vastaavat periaatteet
- sekä viennin merkitys Suomen puolustuksen materiaalivalmiuksien ja alan kotimaisen teollisuuden kehittämisen kannalta

Suuntaviivojen mukaan ongelmallisissa lupa-asioissa perussuhtautumisena tulisi kuitenkin olla pidättyväisyys. Suomen nykyistä asevientipolitiikkaa voi muuttaa maamme turvallisuuspoliittinen johto. Myös virkamiehet voivat halutessaan tulkita asevientikriteereitä tiukemmin.

”Osloon tie... se kulkee läpi monien Laosin, Kambodžan ja Vietnamin siviilien, jotka ovat joutuneet elämään neljänvuosikymmenen ajan räjähtämättömien rypälepommien pelossa”.

Jakob Kellenberger, Kansainvälisen Punaisen Ristin presidentti¹⁰¹

4.2 Asekauppaa säätelevät kansainväliset sopimukset

Asevientä säätelevien sopimusten tarkoituksena on rajoittaa sodassa käytettäviä aseita. Sodankäynnin muuttuessa liian mielettömäksi sota menettää itsessään merkityksensä. Näin kävisi laajamittaisessa ydinasesodassa, jossa kukaan ei enää jäisi henkiin. Aserajoitukset perustuvat molemminpuoliseen toivoon siitä, ettei toinen käytä tiettyjä aseita, jos toinenkin lupaa olla käyttämättä. Tarkoituksena on suojella omia sotilaita, tai ainakin vähintään pitää heidän rohkeutensa sillä tasolla, että he uskaltavat vielä taistelemaan.

Kansainvälisen humanitaarisen lainsäädännön kehityksen kannalta tärkein asevientä säätelevä sopimus oli Saint-Germainin sopimus vuonna 1919. Hurun mukaan Suomi liittyi sopimukseen vuonna 1921, koska Englanti ei suostunut myymään aseita muille kuin Saint-Germainin sopimukseen liittyneille maille.^(102, 176) Myöhemmin voimaan on saatettu merkittäviksi muodostuneet Genevan ja Haagin sopimukset. Geneven sopimuksessa on yksityiskohtaisia säädöksiä siviilien suojelusta sekä siitä millaisia aseita sodassa saa käyttää. Epäinhimillisten ja tarpeetonta kärsimystä aiheuttavien aseiden käyttö on kielletty.

Suomi on mukana useissa kansainvälisissä vientivalvontasopimuksissa⁹. Niistä keskeisimpiä ovat ETYJ:in asiakirja pienaseiden

leviämisen ehkäisemiseksi, YK:n pienaseohjelma ja Wassenaarin järjestely*. Niistä löytyy lisätietoa muun muassa ulkoasiainministeriön Asevalvonnan ABC:sta ja Suomen YK-edustuston Internet-sivuilta (www.finlandun.org).

EU:n aseviennin käytännesäännöt

Suomen kannalta tärkein aseviennin sopimus on EU Aseviennin käytännesääntö (EU Code of Conduct on Arms Exports). Se on keskeisin EU-maiden lupakäytäntöä yhtenäistäviä sopimus. Safeworld julkaisi yhdessä useiden kansalaisjärjestöjen kanssa käytännesääntöä arvioineen raportin heinäkuussa 2008¹⁰³. Käytännesääntö on ollut poliittisesti sitovana voimassa vuodesta 1998. Joulukuussa 2008 siitä tuli juridisesti sitova. Juridisen sitovuuden myötä kaikissa jäsenmaissa noudatetaan samoja vientikriteerejä ja sen sitovuutta voidaan koetella tuomioistuimissa. EU:n ongelmana on ollut, että kaikilla jäsenmailla on ollut erilaiset vientikriteerit. Asekauppiaiden kannalta käytännesääntöä on voinut kiertää kierrättämällä tuotteita maasta toiseen. Joistakin maista on saanut vietyä tiettyjä tuotteita tai tiettyihin maihin helpommin kuin toisista. Juridisen sitovuuden jälkeen asekauppiat voivat kiertää EU:n valvontaa perustamalla tytäryhtiön kolmansiin maihin tai

* Wassenaar vientivalvontaorganisaatio perustettiin CoCom-vientivalvontajärjestön pohjalle. CoCom oli kylmän sodan Nato johtoinen järjestö. CoCom ja Yhdysvaltain Keskustiedustelupalvelu CIA kävivät Suomessa 1980-luvun puolivälissä salaista kauppasotaa, joka haittasi suomalaista talouselämää. CIA uhkasi katkaista kaiken länsimaalaisen teknologian tuonnin Suomeen. Syynä oli Rauma Repolalla tuotannossa olevat kaksi syvänmeren sukellusvenettä, jotka oli tarkoitus toimittaa Neuvostoliittoon. Pentagon taivutteli myös Nokian yhteistyöhön. (Ykkösdokumentti: Salaista kauppasotaa pinnan alla, Ohj. Ari Lehikoinen)

myymällä valmistuslisenssin. Ylipäänsä suomalaisten yritysten toiminta ulkomailla on täysin kohdemaan viranomaisten toiminnan varassa. Onko odotettavissa aseteollisuuden siirtymistä matalatasoisemman valvonnan maihin EU:n yhtenäistäessä vientiään?

Käytännessäännön ns. epuu-käytännön mukaan muiden maiden on ollut konsultoitava sitä maata, joka on kieltänyt viennin yleensä tai jonkin tietyn tuotteen viennin johonkin tiettyyn maahan. Yhden EU-maan kieltö ei kuitenkaan ole pakottanut muita maita noudattamaan tätä käytäntöä vaan ainoastaan konsultoimaan sitä kiellon syystä. Ulkoasiainministeriön mukaan unionin tasolla käydään maakohtaisia keskusteluja kolmansiin maihin suuntautuvista vienneistä.

Euroopan unioni hyväksyi direktiivin sisäisistä puolustustarvikesiirroista joulukuun alussa vuonna 2008. Sen yhtenä lähtökohtana on puolustustarvikkeiden saaminen osaksi vapaata sisämarkkinakauppaa sekä sotateollisuuden yhteistyön edistäminen. Puolustusministeriön asiantuntijan mukaan¹⁰⁴ meneillään on myös samantapaisen direktiivin säätäminen armeijoiden hankintapuolelle. Sisäisten puolustustarvikesiirtojen direktiivin myötä käyttöön otetaan yleis- ja koontiluvat ei-sensitiivisille vienneille ja yksittäisluvut sensitiivisille tuotteille. Tuotteiden vastaanottajina voivat olla jäsenvaltion armeijat tai sertifioituidet yritykset. Tässä yhteydessä sensitiivisyydellä tarkoitetaan valtion turvallisuusintressien kannalta sensitiivistä, arkaluontoista vientiä.

EU:n perussopimuksen mukaan (artikla 296), kullakin jäsenvaltiolla säilyy edelleen oikeus kansalliseen menettelyyn omien turvallisuusintressien ylläpidossa eli sopimus ei täysin yhtenäistä EU-maiden käytäntöjä. Kukin maa voi edelleen pitää yllä maan omaa vientipolitiikkaa. Komissio voi kuitenkin koetella kunkin maan ratkaisuja. Sisäisten siirtojen direktiivi ei koske kolmansiin maihin, EU:n ulkopuolelle, vietäviä tuotteita. Jokaisen jäsenvaltion lainsäätäjä myös päättää itse mitkä tuotteet se katsoo kuuluviksi yleis- ja koontilupien piiriin. Uuden järjestelmän ratifioimiselle kansallisessa lainsäädännössä on varattu

Kuinka mielestäsi EU voisi toimia tässä tehokkaammin?

”Yli 4 miljoonaa ihmistä on kuollut vuoden 1990 jälkeen konflikteissa eri puolilla maailmaa. Heistä 90 prosenttia oli siviileitä. Seitsemän suurinta 1990-luvulla puhjennutta konfliktia maksoivat kansainväliselle yhteisölle 200 miljardia euroa, jotka olisi muutoin voitu käyttää rauhanomaisiin tarkoituksiin. Tästä syystä Euroopan unioni on päättänyt ryhtyä tehokkaampiin toimiin sen estämiseksi, että konfliktit ylipäätään pääsevät puhkeamaan”. Lähde: EU Maailmassa - Euroopan unionin ulkopoliittikka (2007, 11).

aikaa kaksi vuotta ja tässä vaiheessa on ennenaikaista sanoa kaikkia sen vaikutuksia. Vientilupaprosessi tulee säilymään ennallaan, mutta valvonnan on pelätty vaikeutuvan.

Aseistariisunnan lama

Kylmän sodan jälkeen aseistariisunnan alalla ei ole menty eteenpäin, vaan päättäjät ovat palanneet ”asevaraiseen turvallisuuspoliittiseen ajatteluun”¹⁰⁵. Unto Vesan mukaan varustelumenot ovat talouskasvun myötä vain nousseet ja entisiä asevalvonta- ja aseidenriisuntasopimuksia on mitätöity. Sopimuksissa pääpaino on ollut joukkotuhoaseiden leviämisen estämisessä esimerkiksi Irakin, Iranin ja Pohjois-Korean epäillyissä ydinaseohjelmissä. Suurimman määrän uhreja ja nimenomaan siviiliuhreja (naisia ja lapsia) aiheuttavat kuitenkin tavanomaiset aseet. Kansalaisjärjestöt ja erilaiset valtioiden ad-hoc neuvottelufoorumit ovat tarttuneet niiden aiheuttamiin ongelmiin 1990- ja 2000-lukujen loppuilla.⁽¹⁰⁶⁾ Niistä merkittävimmät sopimukset ovat maamiinat kieltävä Ottawan sopimus ja rypäleseitea rajoittava Oslon sopimus.

Ottawan sopimus allekirjoitettiin Kanadan Ottawassa vuonna 1997¹⁰⁷. Se kieltää henkilömaamiinojen käytön, varastoinnin, valmistuksen ja siirrot. Lisäksi se säätelee maamiinojen tuhoamisesta ja uhrien avustamisesta. Sopimuksen on ratifioinut 156 maata ja ratifioimatta on kaksi maata. Allekirjoittamatta on 37 valtiota, joiden painostukseksi YK:n yleiskokous käsittelee vuosittaisen päätöslauselman. ICBL (International Campaign to Ban Landmines), ja kampanjan pääkoordinaattori Jody Williams palkittiin Nobelin rauhanpalkinnolla vuonna 1997. Palkintoa vastaanottamassa oli myös Suomen maakoordinaattori Laura Lodenius. Suomi ei ole allekirjoittanut sopimusta, mutta on sitoutunut allekirjoittamaan sen vuonna 2012.

Maamiinojen uhrit Suomessa

Suomessa sanotaan, että ”varastoissa olevat miinamme eivät vahingoita ketään”¹⁰⁸. Aseet on rakennettu käyttöä, eikä varastointia varten joten niitä ei voi arvioida sillä perusteella. Miltä kuulostaisi Iranin väite ”varastoissa olevat ydinaseemme eivät ole uhka kenellekään.”

Armeijan mukaan maastoon jätettävät maamiinat merkitään ja niistä piirretään karttapiirros, joka helpottaa miinojen raivaamista sodan jälkeen. Ammattisotilaat ovat arvostelleet käytäntöä naurettavaksi, koska taistelutilanteessa ei ole aikaa monimutkaisen karttapiirroksen tekemiseen. Usein miinoja ei edes haluta merkitä.

Suomessa Lapin sodan jälkeen raivattiin 70 000 maamiinaa, joita raivaessa kuoli 72 raivaajaa ja haavoittui 141. Viimeiset siviiliuhrit kuolivat miinoihin 1970-luvulla, yli 30 vuotta sodan päättymisen jälkeen.¹⁰⁹

Oslon uudet tuulet

Toinen merkittävä aseistariisuntasopimus on Oslon kansainvälinen rypäleaseita käsitellyt kokous¹⁰. Rypäleaseita rajoittavaa sopimusta oli yritetty saada aikaan CCW-sopimusjärjestelmän* piirissä, mutta siinä ei onnistuttu. Neuvotteluita käydään edelleen. Suomi on sitoutunut näihin neuvotteluihin. Lisäksi rypäleaseista oli säädöksiä jo Geneven, Haagin ja Ottawan sopimuksissa. Kansainvälinen yhteisö kuitenkin katsoi, ettei CCW-sopimusneuvotteluissa päästy eteenpäin, eivätkä muut sopimukset suojelleet riittävästi siviileitä. Tähän havahduttiin erityisesti Libanonin sodan jälkeen. Oslon sopimus ei ole rypäleaseiden täyskielto, mutta siinä kielletään käyttämästä, tuottamasta, siirtämästä ja varastoimasta rypäleaseita sekä säädetään avunantomekanismista raivaustoimintaan ja uhrien auttamiseen. Sopimus allekirjoitettiin Oslon joulukuussa 2008. Mukana oli useita EU-maita. Suomi ei ole allekirjoittanut sopimusta.

Suomella on käytössään useita asejärjestelmiä, joilla voidaan ampua rypäleammuksia. Käytössä on ainakin kenttätykeillä (155mm) ammuttavia rypäleaseita (M85-tyyppi, DM-662-kantoraketti DM-1385-tytärammukset). Pääministeri Matti Vanhasen mukaan Suomi ei ole tällä hetkellä liittymässä sopimukseen, koska sopimus ei mahdollista ”sellaisten rypäleaseiden käyttöä, joista ei aiheudu vaaraa siviilisille”¹¹. Oslon sopimus on nimenomaan solmittu siksi, ettei siviileille vaaratomia rypäleaseita ole olemassa. Suomen armeijan mukaan heidän käyttämistään rypäleaseista jää suutareiksi vain yksi prosentti, kun norjalaisen tutkimusryhmän mukaan suomalaisten käyttämien aseiden

* Convention on Prohibitions or Restrictions on the use of Certain Conventional Weapons Which May be deemed to be Excessively injurious or to have indiscriminate effect; Eräs tavanomaisia aseita koskeva sopimus (v.1980)

itsetuhomekanismi ei ole niin luotettava ja suutareiksi jää 10 prosentti. Sodassa suutareiksi voi jäädä huomattavasti suurempikin osuus, kun ammuksia putoilee Lappeenrannan reunamilla oleville pehmeille sammalkankaille eikä testialueiden kovempaan maaperään.

Sadankomitea, Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys, Suomen Punainen Risti, Suomen Unicef ja Kirkon Ulkomaanapu ovat kehottaneet Suomea liittymään Oslon sopimukseen. Suomen Punaisen Ristin oikeudellisen neuvonantajan Jani Leinon mukaan ”rypäleasideen käyttö on humanitaarisen oikeuden vastaista ja epäinhimillistä. Kyse ei ole tehosta, vaan arvovalinnoista”¹¹². Suomi on tähän asti ostanut rypäleasideensa Saksasta ja Espanjasta. Maiden liittyttyä Oslon sopimukseen on epäselvää mistä Suomi aikoo jatkossa ostaa rypäleasideensa.

Rypäleasideet ovat epätarkkoja eivätkä sovellu puolustukseen

Rypäleasideet ovat ammuksia, jotka sisältävät yleensä satoja pienempiä tytärammuksia. Rypäleasideita voidaan pudottaa lentokoneista tai ampua tykeillä ja raketinheittimillä. Valtaosassa rypäleasideita ei ole ohjausjärjestelmää, minkä vuoksi ne osuvat kohdealueelle epätarkasti ja osa ammuksista voi lentää tuulen mukana kauas kohteesta.

Rypäleasideiden tytärammuksista keskimäärin noin 5 prosenttia jää räjähtämättä. Joidenkin rypäleasideyyppien kohdalla suutareien osuus on jopa 10 – 40 prosenttia. Rypäleasideiden räjähtämättömät ammuksat jäävät maastoon vuosiksi tai vuosikymmeniksi konfliktin jälkeen. Niiden raivaaminen on kalliimpaa ja hitaampaa kuin miinojen raivaaminen. Handicap Internationalin mukaan rypäleasideisiin kuolleista on jopa 98 prosenttia siviilejä.

Eekku Aromaa

”Aseventiin liittyy monissa maissa pyrkimys käyttää epätäsmällisiä vietyjen artikkeleiden nimityksiä, puhutaan esimerkiksi metsästyspatruunoista, romuista, keräilyesineistä, laivahylkyjen raivaukseen tarvittavista räjähdysaineista vaikka kysymys on suoranaisestä aseviennistä”.

Harle & Joenniemi (1978, 122)

4.3 Määritelmistä ja tilastoista

Siviili- sekä sotilaskäyttöön soveltuvien tuotteiden määrä on kasvanut voimakkaasti ja se on hankaloittanut aseiden määritelmää. Määritelmäkysymykset eivät ole olennaisia vain tutkimuksen kannalta vaan myös itse asevientipolitiikan. Niiden perusteella päätetään mitä tuotteita saa viedä vapaasti – myös maailman kriisipesäkkeisiin. Hurun tutkimuksen mukaan (s. 269) vanhan lain aikaan sisäministeriö oli antanut Lapuan Patruunatehtaalle luvan viedä vuonna 1972 Etelä-Afrikkaan siviiliaseiksi katsomiaan tarkkuuskiväärien lyjylytuotteja. Tapaus johti YK:n pääsihteerin tiedusteluun siitä, sallisiko Suomi sotatarvikkeiden viennin asevientikiellon alaiseen Etelä-Afrikkaan. Suomen käyttämä sotatarvikemääritelmä oli suppeampi kuin YK:n asevientikiellon määritelmä.

Suomen lainsäädännössä puolustustarvikkeet määritellään asetuksessa 108/1997¹³ ja puolustusministeriön päätöksellä (192/1997, 59/2002, 543/2002)¹⁴. Viranomaisten mukaan Suomen käyttämät luettelot vastaavat EU:n yhteistä puolustustarvikeluetteloa. Niiden yhdenmukaisuudesta ei ole kuitenkaan tehty ulkopuolista tutkimusta (vrt. Harle & Joenniemi 1978, 122). Nykyinen laki antaa puolustusministeriölle valtuudet määritellä tuote puolustustarvikkeeksi. On ongelmallis-

ta, että samalle viranomaiselle on annettu määrittely- ja valvontavalta asiassa, jossa sillä on vahva taloudellinen intressi. Suositeltavaa olisi antaa puolustustarvikemäärittelyt ulkopuoliselle tieteellis-teknilliselle asiantuntijaelimelle, kuten joissakin maissa on tehty.

Tässä selvityksessä on käytetty Tukholman Rauhantutkimusinstituutin (SIPRI) aseiden ja sotatarvikkeiden määritelmää. Sen mukaan sota-aseita ja -tarvikkeita sekä palveluita ovat ne, jotka on suunniteltu sotilaallisiin tarkoituksiin ja joita myydään sotilasasiakkaille¹⁵. Määritelmään ei ole sisällytetty yleisiä kulutushyödykkeitä kuten esimerkiksi sähköä, toimistotietokoneita tai univormuja. Tuotannon lisäksi mukaan on laskettu tutkimus- ja tuotekehitys, ylläpito, huolto- ja korjauspalvelut sekä varusteet.

Ase- ja sotatarviketeollisuuden yritykset

Tässä selvityksessä yritys on laskettu kuuluvaksi ase- ja sotatarviketeollisuuteen sen tuote- ja asiakastietojen perusteella. Mukaan on otettu kaikki tutkimusta tehdessä tietoon tulleet yritykset, jotka a) valmistavat tai välittävät oman ilmoituksensa mukaan erityisesti sotilaskäyttöön tarkoitettuja tuotteita tai b) ilmoittavat asiakkaakseen tai asiakaskohderyhmäkseen armeijat.

Lähteinä on käytetty PIA:n jäsenluetteloa, talousalan mediatietoja, puolustusministeriön Hanke-päivien osanottajaluetteloa ja vientilupa-tietoja. Mukana ei ole armeijalle kulutustavaroita toimittavia yrityksiä. Yrityksistä on laadittu erillinen luettelo (liite 4). Siinä olevien tietojen lähteinä ovat olleet muun muassa yritysten kotisivut* ja patenti- ja rekisterihallitukseen toimitetut vuosien 2006 - 2007 tilinpäätökset.

* Yritysten kotisivuilta peräisin olevat tiedot eivät välttämättä ole ajan tasalla tai voivat sisältää muunlaisia virheitä. Vastuu niistä tiedoista on yrityksillä itsellään.

Yritykset on jaettu puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetusta koskevan asetuksen ja päätöksen mukaisiin tuoteluokkiin. Luokittelusta vastaa selvityksen kirjoittaja, mistä johtuen tämä luettelo ja muut mahdolliset listat eivät ole yhdenmukaisia.

Tätä tutkimusta varten ei ole ollut saatavilla tietoja siitä, mikä on kunkin yrityksen liikevaihdon tai henkilöstön määrän jakaantuminen siviili- ja sotatuotantoon. Tästä johtuen mukana voi olla yrityksiä, joiden toiminnasta sotatuotanto muodostaa vain hyvin pienen osan. Tulevia listauksia varten olisi syytä täsmentää tilastointiperusteita. Yritysten listaamisella on pyritty tukemaan yhteiskuntavastuullista ja eettistä sijoittamista sekä parantamaan aseteollisuuden julkista valvontaa. Sotateollisuuden yritysten listaamisen ansiosta nyt on ensimmäistä kertaa edes tiedossa mitä yrityksiä olisi valvottava.

- 94 Jukka Juusti. Puolustusvoiminen Hankepäivät 2007 <URL:
http://www.mil.fi/paaesikunta/materiaaliosasto/liitteet/hankepaivat2007/00_Jukka_Juusti.pdf
- 95 9.3.1990/242, 197/95, 900/2002
- 96 Tullin vientivalvonnasta virkahenkilön haastattelu 11.11.2008
- 97 Tullin rajoituskäsikirja: http://www.tulli.fi/fi/04_Julkaisut/02_Kasikirjat/Rajoitukset/index.jsp
- 98 Tullirikostutkinnan sähköpostihaastattelu 21.11.2008
- 99 Ulkoasiainministeriön asevalvonnan päällikön haastattelu 26.11.2008
- 100 Valtioneuvoston päätös puolustustarvikkeiden maastavientiä, kauttakuljetusta ja välitystä koskevista yleisistä suuntaviivoista (1000/2002)
- 101 Nations sign cluster bomb treaty (3.12.2008) BBC News <URL:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7762031.stm>
- 102 Huru Jouko (1993) Aseviennistä ja ulkopoliitiikasta. Tutkielma aseviennistä ja sen ulkopoliittisuuden aiheuttamista rajoitteista asevientipoliitiikkaan. Lisensiaattitutkimus, politiikan tutkimuksen laitos, Tampereen yliopisto.
- 103 Close Helen, Isbister Roy (toim.) (2008) Good Conduct? Ten years of the EU Code of Conduct on Armd Trade. Safeworld.
- 104 Puolustusministeriön asiantuntijan haastattelu 16.12.2008
- 105 Vesa Unto (2008) Miten aseistariisunnan tielle voidaan palata? Teoksessa Korhonen Senja ja Riihelä Pirjo (toim.) EU-Suomen turvallisuuspolitiikka. Sadankomitea ry. ja Rauhanliitto – YK-yhdistys ry.
- 106 Vesa Unto (2008) Miten aseistariisunnan tielle voidaan palata?

- 107 Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction. International Campaign to Ban Landmines <URL: <http://www.icbl.org/>>.
- 108 Ks. esimerkiksi Kansanedustaja, prikaatinkenraali Olli Nepponen Mikkelin sotaelokuvapäivien juhlassa 7.8.2004 <URL: http://www2.eduskunta.fi/fakta/edustaja/585/puheet/Puhe_Mikkelin_sotaelokuvapaivien>
- 109 Lapin sota. Wikipedia <URL: http://fi.wikipedia.org/wiki/Lapin_sota#Sodan_henkil.C3.B6tappiot>
- 110 Convention on Cluster munitions <URL: <http://www.clusterconvention.org/> ja <http://www.oslocm.no>>
- 111 Halonen: Suomi ei liity rypäleasekieltoon välittömästi (25.10.2008). YLE Uutiset <URL: <http://yle.fi/uutiset/24h/id105583.html>>
- 112 Rypäleaset tappavat sodan jälkeenkin. Spray Punaisen Ristin nuoret 4/2008.
- 113 Asetus puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta (108/1997)
- 114 Puolustusministeriön päätös puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun asetuksen täytäntöönpanosta (192/1997)
- 115 Arms Production Sources and Methods. SIPRI <URL: <http://www.sipri.org/contents/milap/milex/aprod/siprisources.html>>

5. Suositukset

Läpinäkyvyyden lisääminen

Tiedolla on demokraattisessa yhteiskunnassa keskeinen merkitys ja ilman sitä eivät kansalaiset ja kansalaisyhteiskunta kykene osallistumaan sekä vaikuttamaan aktiivisesti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Ilman riittävää tietoa ei ole mahdollista valvoa aseviennin ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan parlamentaarisuutta. Suomessa sotatarvikkeiden vienti on hoidettu melko hyvin, mutta meiltäkin löytyy parantamisen varaa.

- Sotatarvikkeiden (puolustustarvikkeiden) vientiraporteista tulee käydä ilmi maan, tarkan tuoteluokan, määrän ja euromäärän lisäksi myös myyjä ja vastaanottaja. Edellisen vuoden tilastot tulee julkaista heti vuoden alussa.
- Siviiliase- ja patruunavientitilastoja on alettava julkaisemaan.
- Tilastointi ja määrittelykysymyksistä tehdään ulkopuolinen tutkimus kriittisten kohtien ja tuotteiden kartoittamiseksi.
- Aseiden määrittelykysymykset annetaan ulkopuolisen tieteellisteknillisen asiantuntijaelimen hoidettavaksi. Aseviennin lupaviran-

omainen ei voi samanaikaisesti olla sotatarvikkeiden määrittelijä eli ”lainsäätäjä”, lupaviranomainen sekä vientivalvoja.

- Sotateollisuuden yritysten toimintaa seurataan ja valvotaan. Sotateollisuuden yritysluetteloa ylläpidetään ja yritysten listaamisen perusteita sekä tiedon keräämistä kehitetään.
- Julkaistaan riippumattoman tutkimuslaitoksen tekemät vuosittaiset raportit aseviennistä ja sotateollisuudesta.

Asetuotannon ja aseviennin riski vaikutuksien hallinta

- Määritellään maanpuolustuksen kannalta oleellinen sotateollinen tuotanto ja ylläpidetään sitä, sekä luovutaan muun aseollisuuden ja viennin tukemisesta.
- Selvitetään sotateollisuuden todellinen kansantaloudellinen merkitys ja työllistävä vaikutus. Selvitetään erilaisten tukien (vientiluotot, vienninedistäminen, T&K rahoitus ym.) merkitys sotateollisuuden kannattavuuden kannalta.
- Aseollisuuden yritykset ottavat yhteiskuntavastuuta seuraamalla tuotteidensa loppukäyttöä. Esimerkiksi tarkkuuskivääreistä voitaisiin tehdä seurannan avuksi ballistinen tietokanta.
- Suomalaisen aseollisuuden yritysten toimintaa ja ulkoistettua toimintaa ulkomailla tulee valvoa. Toiminnalla tulee olla seuraamuksia myös Suomessa. Tätä varten viranomaisille on annettava tarvittavat resurssit.
- Ulkoasiainministeriön tulee asekaupassa painottaa demokratian, ihmisoikeuksien ja kehitysyhteistyön toteutumista yritystaloudellisten etujen kustannuksella.
- Valtion tulee luopua asehuutokaupoista lakimuutoksella. Omaisuudensuoja turvataan valtion lunastusmenettelyllä. Lunastetut ja takavarikoidut aseet tuhoetaan lopullisesti.

SOTATARVIKVIENNTI MAITTAIN 2001-2007

Tuhatta euroa

Toteutunut vienti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Yhteensä	%
Kaikki yhteensä	40 619	53 973	48 558	41 567	103 080	53 440	74 744	415 980	100%
EUROOPAN UNIONI	33 724	42 493	37 244	36 307	98 044	45 924	53 018	346 753	83,36%
Alankomaat	94	24	63	28	93	3	185	491	0,12%
Belgia	35	11	42	12	217	16	2	335	0,08%
Espanja	9	16	36	166	384	133	154	898	0,22%
Irlanti	39	70	29	0	1 204	22	5	1 368	0,33%
Iso-Britannia	1 126	75	311	1 164	1 647	1 619	1 329	7 271	1,75%
Italia	212	988	2 223	2 176	4 909	6 059	5 046	21 613	5,20%
Itävalta	266	171	134	292	170	128	109	1 269	0,31%
Kreikka	638	158	6	7	7	107	107	915	0,22%
Kypros*	250			4	4			257	0,06%
Latvia*	51	44	10	429	105	113	26	778	0,19%
Liettua*	31	90	92	408	19	8	11 179	11 826	2,84%
Luxemburg	20	29	22	20	98	7	2	199	0,05%
Portugali	18	7	0	99	2	1		127	0,03%
Puola*	62	99	85	7 653	73 861	19 842	19 604	121 206	29,14%
Ranska	82	50	64	827	4 206	3 038	3 642	11 909	2,86%
Ruotsi	27 707	39 134	33 815	18 154	4 256	4 853	1 234	129 153	31,05%
Saksa	1 837	1 272	439	2 660	2 508	2 972	2 429	14 117	3,39%
Slovakia*	63	459	453	231	192	56	195	1 648	0,40%
Slovenia*	725	1 749		3	10	129	19	2 635	0,63%
Sveitsi	1 641	484	46	1 434	125	114	42	3 886	0,93%
Tanska	1	4	15	213	280	309	179	1 002	0,24%
Tsekki*	846	354	450	86	2 496	1 534	6 391	12 157	2,92%

Toteutunut vienti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Yhteensä	%
Unkari*			3		2	26	15	46	0,01%
Viro*	1	49	72	240	1 255	4 941	1 126	7 684	1,85%
OECD-MAAT	1 837	1 913	2 195	1 418	2 000	3 585	18 099	31 049	7,46%
Australia	48	20	341	30	331	36	162	967	0,23%
Islanti	2	4	7	10	6	10	9	49	0,01%
Japani		11	23	31	7	8		79	0,02%
Kanada	20	14	44	62	464	138	1 273	2 014	0,48%
Korea	1	54		32	24			111	0,03%
Norja	1	26	923	502	550	17	9 209	11 227	2,70%
Turkki				3		925	565	1 493	0,36%
Uusi-Seelanti	7	137	1	105	1	1	10	263	0,06%
Yhdysvallat	1 758	1 647	856	644	617	2 451	6 871	14 844	3,57%
KEHITTYVÄT MAAT (2)	2 653	4 599	1 736	653	1 393	2 081	803	13 917	3,35%
Argentiina	8		9	8	3			29	0,01%
Brasilia				6			76	82	0,02%
Chile	20	19	19	7	4	5		75	0,02%
Etelä-Afrikka	6	59	3	10	17	72		167	0,04%
Egypti	2 502	4 418	1 009	189	80	1 595	126	9 919	2,38%
Indonesia					88		105	193	0,05%
Intia						23		23	0,01%
Kiina							3	3	0,00%
Kroatia					5	202	433	641	0,15%
Libanon (1)						10	22	33	0,01%
Malesia	16		677	397		68		1 159	0,28%
Makedonia						8		8	0,00%
Marokko					1 191			1 191	0,29%

Toteutunut vienti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Yhteensä	%
Namibia					5			5	0,00%
Oman						36		36	0,01%
Panama (1)						13		13	0,00%
Sri Lanka (1)				35				35	0,01%
Thaimaa	100	102	19			49	36	306	0,07%
KEHITYSMAAT									
Afganistan (1)			117	170	159	130	360	937	0,23%
Bangladesh			93	39	16		21	168	0,04%
Etiopia (1, pl. '07)				11	10		23	316	0,08%
Eritrea (1)				3				44	0,01%
Haiti (1)				19	16			3	0,00%
Jemen (1)					1			35	0,01%
Kenia (1)				6	13			1	0,00%
Kongo (1)				44	17			20	0,00%
Liberia (1)				11	10			60	0,01%
Pakistan (1)			6					21	0,00%
Somalia (1)					26			6	0,00%
Sudan (1)			12	36	47			26	0,01%
Uganda (1)			7		4	130		95	0,02%
Lähi-itä	320	1 017	6 084	2 997	1 444	1 585	2 288	15 735	3,78%
Arabiemiirikunnat	183	7	468	2 479	1 286	20	187	4 630	1,11%
Bahrain			1 125	2		18	117	1 262	0,30%
Israel									0,00%
Jordania	126	127	468	7				1 520	0,37%
Kuwait	11		2 020			564	721	3 316	0,80%
Qatar						290	9	298	0,07%

Toteutunut vienti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Yhteensä	%
Saudi-Arabia		883	2 003	508	158	692	463	4 708	1,13%
Muut	2 085	3 951	1 181	23	39	135	176	7 590	1,82%
Bulgaria**	2	7	16			11	8	45	0,01%
Monaco				12	35			47	0,01%
Romania**							7	7	0,00%
Serbia							6	6	0,00%
Singapore	54	1 101		11	4	124	70	1 362	0,33%
Ukraina							84	84	0,02%
Uudet EU-maat	2 029	2 843	1 166					6 037	1,45%
Uusi-Kaledonia							1	1	0,00%

Selitykset

* = EU maa v.2004

** = EU maa v.2007

1 = YK:n käyttöön

2 = Kuuluvat myös virallisen kehitysavun saajamaihien. OECD:n ODA:n (Virallisen kehitysavunsaajat) 2009-2011.

<URL: http://www.oecd.org/document/45/0,3343,en_2649_34485_2093101_1_1_1_1,00.html>

SIVILIASIEVIEN TI MAITTAIN 1998-2007

Kappaletta

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2 007	Yht.	%
Toteutunut vienti												
Kaikki yhteensä	111 876	51 078	106 457	47 129	140 167	104 416	105 770	96 021	254 512	94 013	1 111 439	100%
EU	61433	1395	1638	13177	49996	16390	20298	17473	12125	16874	210799	19,0 %
Alankomaat	980			24	17	31	6	38	39		1 135	0,1 %
Belgia	3675			1137	908	1018	746	948	142	83	8 657	0,8 %
Espanja	1511			327	360	116	265	312	221	272	3 384	0,3 %
Irlanti	3832			0	207	327	173	196	261	395	5 391	0,5 %
Iso-Britannia	2590			2408	6393	2951	2274	3638	2025	1509	23 788	2,1 %
Italia	2762			1749	691	547	793	840	922	1029	9 333	0,8 %
Itävalta	8610			548	432	407	303	298	204	165	10 967	1,0 %
Kreikka	925										925	0,1 %
Latvia*	1759	640	290	300	210	325	226	175	257	229	4 411	0,4 %
Liettua*	2560	1120	270	1324	1624	1444	651	341	349	354	10 037	0,9 %
Luxemburg	880			33	161	25	104	89	85	1	1 378	0,1 %
Malta*										10	10	0,0 %
Portugali	887			17	2756						3 660	0,3 %
Puola*	2085	2152	3510	1800		5355	853	615	481	366	17 217	1,5 %
Ranska	2900			349	362	2709	3241	3648	727	663	14 599	1,3 %
Ruotsi	5393			1773	31315	2843	2235	1539	1484	5528	52 110	4,7 %
Saksa	19823			2331	3627	1678	3733	1023	2465	3922	38 602	3,5 %

Toteutunut vienti	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2 007	Yht.	%
Slovakia*	375	760	1140	1200	2310	3440	340		162		9 727	0,9 %
Slovenia*								8	25	39	72	0,0 %
Sveitsi	2530	1395	1638	1560	1616	2616	1006	812	400	356	13 929	1,3 %
Tanska	4135			921	1151	1122	1273	1211	1007	888	11 708	1,1 %
Tsekki*	2220	2360	1960	2300	3692	624	594	491	171	127	14 539	1,3 %
Unkari*	2110	1252	3160	1800	3360	4728	925	846	92	140	18 413	1,7 %
Viro*	4260	2015	1300	1220	1890	2469	557	405	606	719	15 441	1,4 %
OECD-MAAT	29541	34723	87972	20367	72318	65445	82012	77228	238861	67494	775961	69,8 %
Australia	2985	1208	3515	275	2670	4247	10805		150000	377	176 082	15,8 %
Islanti	604	615	1020	1135	2067	1989	30	20	500	262	8 242	0,7 %
Japani	1616	288	630	275	682	804	505		600	356	5 756	0,5 %
Kanada	3660	2413	6530	275	3173	5380	4762	15000	20000	390	61 583	5,5 %
Meksiko										76	76	0,0 %
Norja	7620	6832	12165	5905	7353	7230	5505	808	7322	361	61 101	5,5 %
Turkki	114		160	30	75	50	1000		35	687	2 151	0,2 %
Uusi-Seelanti	810	810	1840	175	1578	4845	4005		5000	262	19 325	1,7 %
Yhdysvallat	12132	22557	62112	12297	54720	40900	55400	61400	55404	64723	441 645	39,7 %
MUU EUROOPPA	18674	13225	14882	12314	16293	20500	2071	600	23	8445	107027	9,6 %
Andorra	54	54									108	0,0 %
Bulgaria**				100	300	310				79	789	0,1 %
Kroatia										15	15	0,0 %

Toteutunut vienti	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2 007	Yht.	%
Liechtenstein	52										52	0,0 %
Monaco											0	0,0 %
Romania**	1400	1200	1700	1600	1400			12			7 312	0,7 %
Serbia								600	11		11	0,0 %
Ukraina					275	275	300				1 450	0,1 %
Venäjä	1799	1672	1552	670	1232	1530	1771			8430	18 656	1,7 %
Uudet EU	15369	10299	11630	9944	13086	18385					78 713	7,1 %
MUUT	2228	1735	1965	1271	1560	2081	1389	720	3503	1200	17652	1,6 %
A.Emiirikun.	30					381					411	0,0 %
Argentiina	540	410	435	400	300	300	500			600	3 185	0,3 %
Brasilia		80		100							180	0,0 %
Chile	80	60	100	60	50	50					400	0,0 %
Etelä-Afrikka	530	600	720	5	300	900		620	2703		6 378	0,6 %
Egypti	1										1	0,0 %
Filippiinit	20	30									50	0,0 %
Kiina							9				9	0,0 %
Namibia	685	70			300		230				1 285	0,1 %
Mauritius	120	25	100	100	100			100	300		845	0,1 %
Oman	1		10	6	10						27	0,0 %
Thaimaa	8										8	0,0 %
Uruguay									600		600	0,1 %

Toteutunut vienti	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Yht.	%
Uusi-Kaledonia	210	360	600	600	800	450	650		500		4 170	0,4 %
Valko-Venäjä	3										3	0,0 %
Zimbabwe		100									100	0,0 %

Selitykset

Talukossa esitetään eri asetyyppien yhteenlaskettu määrä seuraavista luokista

Haulikot = Haulikot ja yhdistelmäaseet (haulikko-kivääri) (kpl)

Pistoolit = Pistoolit, revolverit ja pienoispistoolit (.22 cal)

Kiväärit = Kiväärit ja pienoiskiväärit (.22 cal)

Muut = Kaasuaseet, merkinantopistoolit, mustaruutiaseet, muut aseet

* = Liittynyt EU:hun v. 2004

** = Liittynyt EU:hun v. 2007

SIVIILIPATRUUNOIDEN VIENTI 2000-20007

Tuhatta kappaletta

Toteutunut vienti	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2 007	Yht.	%
Kaikki yhteensä	57 005	111 592	98 066	139 986	149 643	116 381	97 577	140 363	910 612	100%
EU	6 265	44 838	34 800	44 522	52 929	34 589	32 128	68 368	318 438	35,0 %
Alankomaat		53	389	112	334	73	1 048	155	2 164	0,2 %
Belgia		614	152	2 332	274	1 918	807	5 447	11 545	1,3 %
Espanja		825	1 103	494	961	229	763	2 242	6 616	0,7 %
Irlanti		376	920	745	475	819	790	408	4 534	0,5 %
Iso-Britannia		4 086	5 412	2 982	1 554	2 085	2 101	6 780	25 001	2,7 %
Italia		3 647	2 321	1 340	10 488	1 973	1 424	4 102	25 295	2,8 %
Itävalta		718	1 092	522	905	862	237	411	4 748	0,5 %
Kreikka		421	300	164	160		177	150	1 372	0,2 %
Kypros*						25			25	0,0 %
Latvia*	498	814	244	1 158	93	266	203	272	3 547	0,4 %
Liettua*	50	96	818	117	119	75	116	126	1 517	0,2 %
Luxemburg		248	641	399	443	189	231	325	2 474	0,3 %
Portugali		100	16	647	131			13	907	0,1 %
Puola*	4 540	5 000	4 354	5 604	564	595	860	643	22 161	2,4 %
Ranska		920	380	249	4 733	1 435	321	182	8 219	0,9 %
Ruotsi		3 439	2 498	7 806	4 100	2 108	2 163	6 660	28 774	3,2 %
Saksa		17 107	9 866	12 311	9 266	6 771	5 167	20 817	81 307	8,9 %
Slovakia*	1 275	2 000	1 575	3 910	344	114	170	90	9 478	1,0 %
Slovenia*	508	45	750	3 000	56			59	4 418	0,5 %
Sveitsi	6 265	10 040	7 540	12 192	12 068	12 000	12 067	12 005	84 176	9,2 %
Tanska		2 243	2 169	2 227	2 470	2 107	520	3 970	15 705	1,7 %
Tsekki*	2 326	3 000	2 988	3 762	1 925	544	194	658	14 797	1,6 %

Unkari*	1 800	2 000	1 800	2 338	140	248	494	442	9 263	1,0 %
Toteutunut vienti	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2 007	Yht.	%
Viro*	3 358	2 386	2 928	5 350	1 326	151	2 275	2 389	20 162	2,2 %
OECD	31 285	48 372	45 956	64 294	92 534	77 662	59 487	67 643	487 254	53,5 %
Australia	4 090	3 040	567	4 155	5 153	6 000	6 650	6 505	36 159	4,0 %
Islanti	865	4 320		1 580	1 467	2 000	2 069	2 005	14 305	1,6 %
Japani	3 375	12 040	9 979	15 229	15 134	15 500	16 033		87 291	9,6 %
Kanada	1 840	3 040	379	5 192	5 068	7 001	8 000	8 005	38 525	4,2 %
Korea	720	312	567	1 025	261	1 081	656	62	4 685	0,5 %
Norja	8 090	8 040	9 304	15 379	15 334	17 000	19 963	18 005	111 115	12,2 %
Uusi-Seelanti	1 465	1 540	1 354	1 230	25 068	3 000	3 067	3 005	39 729	4,4 %
Yhdysvallat	10 840	16 040	23 804	20 504	25 050	26 100	3 050	30 056	155 445	17,1 %
KEHITTYVÄT MAAT	4 022	2 103	1 171	3 802	1 632	2 373	2 031	2 243	19 377	2,1 %
Argentiina	459	50		10				100	619	0,1 %
Brasilia	104	50	6	451	110	151	13	119	1 003	0,1 %
Chile	217	154	165	209	160	60	221	688	1 874	0,2 %
Ecuador						40			40	0,0 %
Egypti	17							175	192	0,0 %
Etelä-Afrikka	252	297	230	330		243	818		2 170	0,2 %
Intia	61	57		407		397	300	374	1 596	0,2 %
Kiina	1 470	350	20	1 575	610	490	200	235	4 950	0,5 %
Kolumbia	250								250	0,0 %
Laos (1)			200						200	0,0 %
Namibia					128				128	0,0 %
Makedonia						37			37	0,0 %
Malesia	890	682		250		300	42	553	2 717	0,3 %
Mauritius	10	10	20			60	100		200	0,0 %

Toteutunut vienti	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2 007	Yht.	%
Mongolia			40						40	0,0 %
Peru	292				134	43	17		485	0,1 %
Thaimaa		163					31		194	0,0 %
Ukraina			100	180	200	263			743	0,1 %
Valko-Venäjä			290	290	290	290			1 450	0,2 %
Vietnam (1)		290	100	100					490	0,1 %
LÄHI-ITÄ	591	482	110	1 042	2 002	1 038	851	185	6 301	0,7 %
A.Emiirikun.	361	248	95	652	1 027	778	191	20	3 373	0,4 %
Bahrain		50			50	60	150		310	0,0 %
Kuwait		19	15					45	129	0,0 %
Oman		80		190	60				370	0,0 %
Qatar		100	125		200	200	510		1 135	0,1 %
Saudi-Arabia				200				120	320	0,0 %
Syyria					665				665	0,1 %
MUUT	14 842	15 796	16 029	26 326	546	698	3 080	1 924	79 241	8,7 %
Bulgaria**		112	614		235		5	44	1 010	0,1 %
Hong Kong (2)		85	130	125		125	30	140	635	0,1 %
Kroatia								2	2	0,0 %
Macao (2)	10								10	0,0 %
Romania**				120		427	16	67	631	0,1 %
Singapore				224	56	50	2 043	630	3 003	0,3 %
Taiwan		55			55	50	3		163	0,0 %
Uusi-Kaledonia		35	10	30					110	0,0 %
Venäjä	387	223	417	589	200	46	983	1 065	3 909	0,4 %
Uudet EU	14 355	15 341	14 858	25 238					69 791	7,7 %

Selitykset

Talukossa esitetään eri patruunatyyppeiden yhteenlaskettu määrä seuraavista luokista

Pistoolit = Pistoolien ja revolverien patruunat

Kiväärit = Kiväärien patruunat

Pienoiskiväärit = Pienoiskiväärin patruunat (.22 cal)

Haulikon patruunat eivät ole mukana tässä tilastossa

* = Liittynyt EU:hun v. 2004

** = Liittynyt EU:hun v. 2007

(1) = Kehitysmaa

(2) = Osa Kiinaa

Suomen sotateollisuuden yritykset 2008

Tähän luetteloon on listattu Suomessa vuonna 2008 toimineet ase- ja sotatarviketeollisuuden yritykset. Jokaisesta yrityksestä on koottu yleistä tietoa, yrityksen merkittävimmät tuotteet ja pääomistajat, mikäli ne on vain ollut mahdollista saada tietoon. Yleiset- ja tuotetiedot on julkaistu tilan puutteen takia Sadankomitean www.sadankomitea.fi/julkaisut/liitteet/sotateollisuus2008).

Yritykset on jaettu puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetusta koskevan asetuksen (108/1997) mukaisiin tuoteluokkiin: 1) Taistelukäyttöön tarkoitettu tuhoa tuottava materiaali ja niiden osat, 2) Asealustat ja niiden osat (laivat, lentokoneet, ajoneuvot), 3) Panssarointi ja suojarustus ja 4) avustavat laitteet.

Tuoteluokka 1

1.1 ASESEPÄNLIIKE BR-TUOTE OY

Omistaja: Markku Sivonen (100,0%)
Lisätietoja: www.brutuote.fi

1.2 ASESEPÄNLIIKE ASE UTRA OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.aseutra.fi

1.3 CC SYSTEMS OY / LASKE OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.cc-systems.com

1.4 COMPONENTA OYJ

Omistaja: Etra Invest Oy (n.30,0%)
Lisätietoja: www.componenta.com

1.5 DEKATI OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.dekati.fi

1.6 EXEL OYJ

Omistaja: Noteerataan OMX Helsinki.
Suurimmat osakkeenomistajat: Nordstjernan AB (29,39%), Ilmarinen (5,79%).
Lisätietoja: www.exelindustry.net

1.7 EURENCO VIHTAVUORI OY

Omistaja: Eurenco (100,0%), jonka omistavat SNPE Matériaux Energétiques (60,2%), Saab (19,9%) ja Patria (19,9%).
Lisätietoja: www.eurenco.com

1.8 ENVIRONICS OY

Tytärirytykset: Environics USA Inc. (100,0%)
Omistaja: Finnment Group
Lisätietoja: www.environics.fi

1.9 FINNISH DEFENCE POWERSYSTEM OY (FDPS)

Omistaja: Telva Group
Lisätietoja: www.telva.fi

1.10 FINNRAPPEL OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.finnrappe.fi

1.11 FORCIT OY

Tytärirytykset: Räjätyskonsultointiin erikoistunut Finnrock Oy Ab (60,0% / 40,0% ruotsalainen Nitro Consult Ab) ja Frans Lundelin Oy.
Omistajat: 120, joista suurin osa yksityishenkilöitä
Lisätietoja: www.forcit.fi

1.12 INSTA DEFSEC OY

Omistaja: Insta Group Oy
Lisätietoja: www.insta.fi/insta_defsec/

1.13 KOMAS OY

Tytärirytykset: Komaspäällystys Oy (100,0%), Puola (94,47%), Komaspäällystys Oy (100,0%), Komaspäällystys Oy (100,0%)
Lisätietoja: www.komas.fi

Omistaja: Sijoitusyhtiö CapMan (71,5%), Komax Group jonka omistavat Komaksen edelliset keski-suomalaiset omistajat.
Lisätietoja: www.komas.fi

1.14 LASER GAS OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.lasergas.net

1.15 LUVATA PORI OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.luvata.com

1.16 NAMMO LAPUA OY

Tytäryritykset: Nordic Distribution Oy Nordis (<50,0%), Nammo Artillery Center Oy (<50,0%), DrawTech Oy (>50,0%), Nammo Germany GmbH (<50,0%) joka omistaa Lapua GmbH (100,0%) ja SAS GmbH (50,0%) sekä ND PressTec GmbH (60,0%)

Omistajat: Nammo AS (100,0%), jonka omistaa Patria (50,0%) ja Norjan hallitus (50,0%).

Lisätietoja: www.lapua.com/ ja www.nammo.com/

1.17 MAVATECH OY

Omistaja: Suomen Terästekniikka Oy
Lisätietoja: www.mavatech.com

1.18 MILLOG OY

Omistajat: Patria (55,0%), Insta Group (26,0%), Raskone (8,0%), Sisu-Auto (8,0%) ja Oricopa (3,0%).

Lisätietoja: www.millog.fi

1.19 ORICOPA OY

Osakkuudet: Millog Oy (3,0%)
Omistaja: Inlog Partners Oy (52,7%)
Lisätietoja: www.oricopa.fi

Tuoteluokka 2

2.1 AKER YARDS OY / STX FINLAND

Omistaja: STX Europe (100,0%) jonka omistaa STX Norway (93,23%)
Lisätietoja: www.akeryards.com

2.2 CARGOTEC OYJ (Kalmar Industries Oy, Hiab Oy)

Omistajat: Noteerataan OMX Helsinki. Suurimmat osakkeenomistajat Ilkka, Ilo-na ja Niklas Herlin.
Lisätietoja: www.cargotec.com

1.20 PATRIA OYJ

Omistajat: Suomen valtio (73,2%) ja EADS N.V. (26,8%)

Lisätietoja: www.patria.fi

1.21 PATRIA HÄGGLUNDS OY

Valmistaa AMOS-kranaatinheitinjärjestelmää.

Omistaja: Patria (50,0%), BAE Hägglunds Oy (50,0%)

Lisätietoja: www.patriahagglunds.fi

1.22 RAIKKA OY

Omistaja: Ei tietoa.
Lisätietoja: www.raikka.fi

1.23 SAKO OY

Tytäryritykset: Stoeger Canada 1990 Ltd. (100,0%)

Omistajat: Beretta Holding BV (100,0%).

Lisätietoja: www.sako.fi, www.sakosuomi.fi ja www.beretta.com

1.24 SCOTT HEALT & SAFETY OY

Omistaja: Tyco International (noteerataan New Yorkin pörssissä NYSE TYC)
Lisätietoja: www.scottssafety.com

1.25 TEMET OY

Tytäryritykset: teollisuuskameroita valmistava TVI Vision ja Environics.

Omistaja: Temet Group Oy

Lisätietoja: www.temet.fi

1.26 VAISALA OYJ

Omistaja: Noteerataan OMX Helsinki (Vais). Suurimmat omistajat Novamator Oy (10,14%), Voipio Aino (9,99%) ja Suomalainen Tiedeakatemia ry (7,31%)

Lisätietoja: www.vaisala.fi

2.3 CONLOG GROUP OY

Tytäryritykset: Morehouse Oy (100,0%), M. Vähämaa Oy. (100,0%)

Omistaja: Ei tietoa

Lisätietoja: www.conlog.fi, www.vahamaa.fi, www.morehouse.fi

2.4 FINNAIR TECHNICAL SERVICES OY

Omistaja: Noteerataan OMX Helsinki. Suurin omistaja Suomen valtio (55,8%)

Lisätietoja: www.finnair.com

LIITE 4

2.5 FREMSTEMS OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.fremstems.fi

2.6 FURUNO FINLAND OY

Omistaja: japanilainen Furuno Electric Co. Ltd. (100,0%)
Lisätietoja: www.furuno.fi

2.7 JET-TEKNO OY

Tytäryritys: Jet-Tank Oy (100,0%)
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.jet-tekno.fi

2.8 MACHINERY OY

Omistaja:
Lisätietoja: www.machinery.fi

2.9 MARINE ALUTECH OY

Omistaja: Niko ja Heikki Haro (ei tarkempaa tietoa omistussuudesta)
Lisätietoja: www.marinealutech.com

2.10 MILELECTRIA OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.milectria.fi

2.11 MIKRO-PULSSI OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.mikropulssi.fi

2.12 M. VÄHÄMAA OY

Omistaja: Conlog Oy (100,0%)
Lisätietoja: www.vahamaa.fi

2.13 PATRICOMP OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.patricomp.fi

2.14 ROBONIC OY

Omistaja: Sagem Défense Sécurité (SAFRAN Group)
Lisätietoja: www.robonic.fi

2.15 SISU DEFENCE OY

Omistaja: Suomen Autoteollisuus Oy
Lisätietoja: www.sisudefence.fi

2.16 TRACKER OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.trackersecurity.com

2.17 TUMO OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.tumo.fi

Tuoteluokka 3

3.1 BALLISTIC PROTECTION BURGMAN OY

Omistaja: Versaidag Ballistic Protection GmbH (ei kyetty vahvistamaan)
Lisätietoja: Ei tietoa

3.2 C.P.E PRODUCTION OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.cpe-production.fi

3.3 EXOTE OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.exote-armour.com

3.4 FINCON OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.fincon.fi

3.5 FINNPROTEC OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.finnprotec.fi

3.6 FINN-SAVOTTA OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.finn-savotta.fi

3.7 FY-COMPOSITES OY

Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.fy-composites.com/fi/

Tuoteluokka 4

- 4.1 AFFECTO FINLAND OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.affecto.fi
- 4.2 ASCOM OY
Omistaja: Noteerataan Sveitsin pörssissä (Ascom At Swx)
Lisätietoja: www.ascom.com
- 4.3 CODELMA OY
Omistaja: toimiva johto (ei saatu varmistettua)
Lisätietoja: www.codelma.fi
- 4.4 COJOT OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.cojot.com
- 4.5 CONTROL EXPRESS FINLAND OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.controlexpress.fi
- 4.6 CWC (Centre for Wireless Communications, Oulun yliopisto)
Omistaja: Oulun yliopisto
Lisätietoja: www.cwc.oulu.fi/home
- 4.7 DA-DESIGN OY
Omistaja: Yrityksensä työskentelevät yksityishenkilöt
Lisätietoja: www.da-design.fi
- 4.8 DATACTICA OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.datactica.fi
- 4.9 DRAKA NK CABLES OY
Omistaja: Noteerataan Amsterdamin pörssissä.
Lisätietoja: www.draka.fi
- 4.10 ELEKTROBIT OY
Omistaja: Noteerataan OMX Helsinki (Ebg1v). Suurin omistaja Hulkko Juha (21,3%)
Lisätietoja: www.elektrobit.fi
- 4.11 ESRI FINLAND OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.esri-finland.com
- 4.12 FLEXIBILIS OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.flexibilis.com
- 4.13 FITELNET OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.fitelnet.fi
- 4.14 HARDMARK OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.hardmark.fi
- 4.15 HT LASERTEKNIikka OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.htlaser.fi
- 4.16 MASTSYSTEM INT'L OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.mastsystem.com
- 4.17 MILCON OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.milcon.fi
- 4.18 MIRASYS OY
Tytäryritys: Mirasys Iberia S.L Espanja (100,0%)
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.mirasys.fi
- 4.19 MOREHOUSE OY
Omistaja: Conlog Oy (100,0%)
Lisätietoja: www.morehouse.fi
- 4.20 NOKIAN METALLIRAKENNE OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.nokianmetallirakenne.fi
- 4.21 NOPTEL OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.noptel.fi
- 4.22 PIKOTEC OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.pikotec.fi
- 4.23 PURSO TOOLS OY
Omistaja: Ei tietoa
Lisätietoja: www.purso-tools.fi

LIITE 4

4.24 ROHDE & SCHWARZ FINLAND

Omistaja: saksalainen Rohde & Schwarz GmbH & Co., jonka liikevaihto 1,4 miljardia euroa, toimintaa 70 maassa ja henkilökuntaa noin 7 200.

Lisätietoja: www.rohde-schwarz.fi

4.25 SCANDO OY

Omistaja: Ei tietoa

Lisätietoja: www.scando.fi

4.26 SARCO OY

Omistajat: Sakari Korhonen (51,0%) ja OKO Venture Capitals (49,0%)

Lisätietoja: www.sarco.fi

4.27 SCANTARP OY

Omistaja: Alta Capital Partners (Latvia, www.altacapital.eu)

Lisätietoja: www.scantarp.fi

4.28 SUOJASAUMA OY

Omistaja: Ei tietoa

Lisätietoja: www.suojasauma.fi

4.29 SYSTEMATIC SOFTWARE ENGINEERING OY

Omistaja: Systematic AS

Lisätietoja: www.systematic.com

4.30 TIETOSAAB SYSTEMS OY

Omistaja: TietoEnator Oyj ja Saab Ecco Oy

Lisätietoja: www.tietosaab.com

4.31 WM-DATA OY

Omistaja: Ei tietoa

Lisätietoja: www.wmdata.fi